

नेपालभाषा

आधारभूत तह (तर्गिं ६-८)

पाठ्यघण्टा ४

वार्षिक कार्यघण्टा १२८

१. म्हसीका

नेवाःतय्त ब्वनेकुथिया तर्गिमय् शिक्षण याइगु माध्यम नेपालभाषाय् खः । नेपालय् स्थानीय पाठ्यक्रमअन्तर्गत थाय्थासय् नेपालभाषाय् ब्वंकेगु सुरु जूगु दु । नेवाः कला, साहित्य, सङ्गीत, चिकित्सा, प्रविधि, वास्तुकला आदि लागाय् उन्नत समुदाय खः । नेवाः सभ्यता थुइकेत नेपालभाषाया विशेष ज्ञान माः । नेवाः सभ्यता संरक्षण याय्त नेपालभाषाया ज्ञान माः । नेवाः सभ्यताया महत्त्व थुइकाः नेपाल सरकारं उच्च शिक्षाअन्तर्गत स्नातक, स्नातकोत्तर, एम्फिल व पीएच्डीतक ब्वनेगु व्यवस्था याःगु दु । नेवाः सभ्यता ध्वाथुइकेत थाय्थासय् स्थानीय पाठ्यक्रमय् नेपालभाषा माध्यम दय्काः ब्वंकेगु याःगु दु । आतक ९, १०, ११ व १२ तर्गिया पाठ्यक्रम दय्केधुंकल । आः पाठ्यक्रम विकास केन्द्रपाखें नं तर्गिं ६, ७ व ८ या नेपालभाषाया पाठ्यक्रम दय्केमाःगु आवश्यकता महसुस यानाः थ्व पाठ्यक्रम दय्कूगु खः ।

थुगु पाठ्यक्रमपाखें न्हियान्हिथं नेपालभाषा ब्यवहारिक जीवनय् छ्यलेत अपुकाः बी । च्वय्या शिक्षा काय्त माःगु भाषिक क्षमता विकास याय्त बः बियातःगु दु । थुकी भाषिक सिप व सक्षमता विकासया नितिं नं कुतः यानातःगु दु । न्ववाय्गु, अन्तरक्रिया, धारणा (विचाः) दय्केगु व न्ह्यब्वय्गु पक्षयात बः बियातःगु दु । अथे हे न्यनेगु व धाय्गु, न्यनेगु तथ्य, प्रतिक्रिया, सञ्चार, संस्कृति, अनुभूति, घटना, कल्पनानापं स्वापू दुगु एवं दृष्टिकोणयात नं बः बियातःगु दु । थुकिया नापं ब्वनेगु व थुइकेगु, च्वय्गु कुतः, न्यनेगु, न्ववाय्गु, ब्वनेगु व च्वय्गु सिपया लिधंसाय् विस्तृतीकरण यानाः भाषिक सिपयात बः बियातःगु दु । उकियात लिधंसा दय्काः पाठ्यभार, सिकाई सहजीकरणया सम्भावित क्रियाकलाप व ब्वमिया मूल्याङ्कनया प्रक्रिया निर्देश यानाः ब्यवहारकुशल सिपयात नापं दुथ्याकातःगु दु ।

नेपालभाषा विषयया मू आजु भाषिक सिप व सिर्जनात्मक क्षमताया विकास याय्गु खः । न्यनेगु व न्ववाय्गु सिप विकासया नितिं थुकी धाय्गु, विचाः दय्केगु व उकियात न्ह्यब्वय्गु भाषाया ज्ञान खः । भाषां हे जाति, साहित्य, सङ्गीत, कला, सभ्यतायात थुइकेगु कुतः याकी । वहे आजु पूर्वकेत थ्व

पाठ्यक्रमय् भाषाया आधारभूत ज्ञान बियाः उकियात छसिकथं कुतः याकेफय्केगु खः । थथे याय्फत धाःसा ब्वमिया मनय् थःगु जाति, समाज व देय्प्रति आस्था ब्वलनि । थ्व पाठ्यक्रमं वर्णविज्ञाननिसें बोध, अभिव्यक्ति, साहित्य, प्रविधि, खेल, स्वास्थ्य व जीवनीतक दुथ्याः । थुगु विषयया पाठ्यक्रम विकास याय्बले स्वापूदुपिं विषयविज्ञ, अभिभावक व ब्वमिया रायसुभावायात कःघानातःगु दु । विषयवस्तुयात दुथ्याकेबले नेपालभाषा साहित्यया मूलभूत मूल्यमान्यतायात ध्यान बियाः पाठ्यक्रमयात सरल, प्रायोगिक, समयसापेक्ष र स्तरीय दय्कूगु दु । थ्व पाठ्यक्रमय् ५० प्रतिशत भाषिक सिपगत आन्तरिक मूल्याङ्कन व ५० प्रतिशत भाषिक सिपगत बाह्य मूल्याङ्कन जुइगु यानाः विषयवस्तुयात व्यवस्थापन यानातःगु दु । विद्यार्थी सय्कूगु ल्याःचाः लेटर ग्रेडिड पद्धतिया लिधंसाय् याइगु जुइ । थुकिं ब्वमियाके सञ्चार व अभिव्यक्तिया भवलय् भाषाया शुद्ध छयलेगु सिप, थुइकेगु व सिर्जनात्मक क्षमताया विकास जुइगु अपेक्षा यानातःगु दु ।

२. तगिंया सक्षमता

आधारभूत तगिं (६-८) ब्वनालिं नेपालभाषाय् थुलि क्षमता दै :

१. सूचनामूलक सामग्री ब्वनाः, न्यनाः, थुइकाः उकिया मौखिक व लिखित अभिव्यक्ति वीफैगु
२. साहित्यिक/सांस्कृतिक/कासा/प्रविधि ज्वलंया अर्थ थुइकाः न्ह्याइपुक ब्वनेगु प्रवृत्तिया विकास याय्फैगु
३. थःम्हं थूगु विषय थःगु हे पहलं अभिव्यक्त याय्गु क्षमताया विकास याय्फैगु
४. नेपालभाषावाहेक मेमेगु भाषा व उकिया विषयवस्तु थुइका ब्वनेसैगु
५. सामाजिक, सांस्कृतिक व व्यावहारिक अभिव्यक्त जुइगु थीथी शैली च्वय्फैगु
६. अन्तरभाषिक-सांस्कृतिक मूल्यप्रति सचेत जुयालि आत्मविश्वास दइगु भाषा छयलेफैगु
७. अन्तरक्रिया, खोज, मूल्याङ्कन वा परियोजना दय्केत ल्वःकथंया भाषिक सीपया विकास याय्फैगु
८. रचनात्मक वा आलोचनात्मक सोचलिसें विश्लेषणात्मक वा संश्लेषणात्मक विचारया स्पष्ट अभिव्यक्ति याय्फैगु

९. प्रभावकारी सिकाइ, रचनात्मक वा प्रत्यक्ष सम्पर्क पिदंगु विचाःया निर्माण वा समस्या ज्यंकेफैगु

१०. नेपाललिपिं खँग्वः, खँपु व गद्यांश च्वय्गु व ब्वनेगु सीपया विकास याय्फैगु

३.(क) ब्वनेक्वथाया स्यनेज्यां बीगु लिच्चः (तगिं ६)

३.१ न्यनेगु व ब्वनेगु

स्यनेज्यां बीगु लिच्चः	स्यनेज्यां बीगु लिच्चःया तब्ब्याका
१. मेपिसं धाःगु, थःम्हं खंगु, थःम्हं ताय्कूगु खँय् खँल्हाबल्हा, सहलह व न्त्यसःलिसः याय्फैगु	१.१ मेपिसं धाःगु खँ बांलाक न्यनेफैगु १.२ मेपिसं धाःगु खँय् थःगु धापू तय्फैगु १.३ थःम्हं खनागु, न्यनागु, वा थःत ताःगु खँ कनेफैगु १.४ विषयवस्तुया लिधंसाय् खँल्हाबल्हा व सहलह याय्फैगु १.५ विषयवस्तु न्यनागुया लिधंसाय् थःगु धापू दय्काः न्त्यसः लिसः याय्फैगु
२. सन्दर्भ व लकसकथं अभिव्यक्त याय्फैगु ।	२.१ हनाबना खँग्वः छ्यलाः धाय् फैगु/न्ववाय्फैगु २.२ सन्दर्भ व लकसअनुरूप धाय्फैगु २.३ सन्दर्भ खँ व लकसयात ध्यानय् तयाः मेपिलिसे खँ ब्याकेफैगु
३. पाठगत सन्दर्भया लिधंसाय् सहलह व न्यन्कने याय्फैगु	३.१ छुं खँ वा घटना वा विषययात ध्यान वियाः न्यनेफैगु ३.२ विषयवस्तु वा घटना जुइफूगु व लिपा जुइ फैगु खँयात ध्यान तय्फैगु

	<p>३.३ ब्वनेधलः (पाठगत)या लिधंसाय् सहलह व न्यनेकने याय्फैगु</p> <p>३.४ विषयवस्तु, घटना व पात्रया म्हसीका धाय्फैगु</p> <p>३.५ विषयवस्तु व घटनाय् दुथ्यापिं पात्रतय्गु चरित्र कनेफैगु</p> <p>३.६ विषयवस्तुया लिधंसाय् लिसः बीगु न्त्यसः दय्केफैगु</p>
<p>४. सञ्चारया थीथी माध्यमं विषयवस्तु न्यनाः प्रतिक्रिया बीफैगु</p>	<p>४.१ सञ्चारया थीथी माध्यमं व्यूगु विचाःयात ध्यान बियाः न्यनेफैगु</p> <p>४.२ सञ्चारया थीथी ख्यलं न्त्यब्वःगु विषयवस्तुइ च्वनाः प्रतिक्रिया बीफैगु</p> <p>४.३ सञ्चारया थीथी ज्याभः छ्यला थःगु विचाः पिब्वय्फैगु</p>
<p>५. विषयवस्तु न्यनाः उक्रिया पहः, हसना (सन्देश) व मूति (सार) कनेफैगु</p>	<p>५.१ थीथी खँया व्याख्या ध्यान तयाः न्यने फैगु</p> <p>५.२ विषयवस्तु व्याख्याया शैली अनुकरण यानाः विचाः बीफैगु</p> <p>५.३ विषलय् च्वनाः मनय् ब्वलंगु धापू तय्फैगु</p> <p>५.४ थीथी विषयवस्तु व घटनाया सन्देश थुइकेफैगु</p> <p>५.५ विषयवस्तु व घटनाया मूति कनेफैगु</p>
<p>६. सामाजिक, तजिलजि (सांस्कृतिक) लकसया खँ काय्त व बीत अले वनापंया ल्वःगु खँ धाय्फैगु</p>	<p>६.१ समाजय् छ्यलाबुलाय् दुगु भाय्, तजिलजि व रीतिथितिया खँ कनेफैगु</p> <p>६.२ सामाजिक, तजिलजि विषय व परिवेशया खँ सीका धाय्फैगु</p> <p>६.३ विषयवस्तु व परिवेशअनुरूप सान्दर्भिक खँ तय्फैगु</p>

<p>७. कल्पना वा यथार्थया लिङ्गसाय् विषयवस्तु व व्यक्ति खँ कनेफैगु</p>	<p>७.१ छु विषय वा घटना न्यना: वर्णन याय्फैगु ७.२ कल्पना वा यथार्थयात लिङ्गसा दय्का: विषयवस्तु वा घटनाया खँ कनेफैगु ७.३ लोकंत्वापिं मनूतय्गु म्हसीका व योगदान धाय्फैगु ७.४ व्यक्तिवृत्त खँ कनेफैगु</p>
---	---

३.२ ब्वनेगु

स्यनेज्याया लिच्च:	स्यनेज्याया लिच्च:या विस्तृतीकरण
<p>१. च्वयात:गु ज्वलंयात गति, यति व लय मिलेयाना: ब्वनेफैगु</p>	<p>१.१ पद्य पाठयात गति, यति व लय मिलेयाना: ब्वनेफैगु १.२ गद्य पाठयात गति, यति व हाउभाउनापं ब्वनेफैगु १.३ पाठय् छ्यलात:गु खँगव: शुद्ध उच्चारण याय्फैगु</p>
<p>२. स: पिकया व स: पिमकासें भाव थुइकेफैगु</p>	<p>२.१ ईयात ध्यानय् तया: ब्वनेफैगु २.२ स: पिकया ब्वनेगु गति अप्वय्केफैगु २.३ पाठ स: पिमकासें ब्वनेफैगु २.४ पाठय् दुगु विषयवस्तुयात थुइगुकथं ब्वनेफैगु २.५ स: पिमकासें ब्वंगु विषयवस्तुबारे न्ह्यस:लिस: याय्फैगु</p>

	२.६ पाठ्य दुगु भाव सामान्य विश्लेषण याय्फइकथं ब्वनेफैगु
३. च्वयातःगु ज्वलंयात ब्वनाः न्ह्यसःलिसः याय्फैगु	३.१ च्वयातःगु ज्वलं ब्वनाः विषयवस्तु धाय्फैगु ३.२ च्वयातःगु पाठ्य च्वपिं पात्र, पाठगत संरचना, घटना व घटनाक्रमबारे धाय्फैगु ३.३ क्वछिनातःगु पाठया लिधंसाय् न्ह्यसःलिसः याय्फैगु ३.४ च्वयातःगु ज्वलं ब्वनाः भाव थुइकेफैगु
४. न्हिथंया छ्यलाबुलाया(व्यावहारिक) खंया रचनाया विषयवस्तु व ढाँचाया संरचना धाय्फैगु	४.१ पौ, विज्ञापन, ब्वनापौ थुज्वःगु व्यावहारिक रचना ब्वनेफैगु ४.२ व्यावहारिक रचनाया ढाँचा व संरचनाकथं ब्वनेफैगु ४.३ क्वछिनातःगु पाठया विषयवस्तु थुइकाः ब्वनेफैगु
५. छापे यानातःगु व विद्युतीय सूचनामूलक ज्वलं ब्वनाः विषयवस्तु बोध याय्फैगु	५.१ किपाः स्वयाः खँ कनेफैगु ५.२ छापे यानातःगु व विद्युतीय ज्वलं ध्यान बियाः ब्वनेफैगु ५.३ छापे यानातःगु व विद्युतीय ज्वलं ब्वनाः विषयवस्तु व सुचंबारे न्ह्यसःलिसः याय्फैगु ५.४ थानातःगु व विद्युतया ज्वलंनय् न्ह्यथनातःगु खँ माःकथं छ्यलाः ब्वनेफैगु
६. थीथी कथंया पाठया संरचना व सन्देश थुइकाः धाय्फैगु	६.१ पाठ ब्वनाः पाठया संरचना सीकेफैगु ६.२ पाठ ब्वनाः पाठगत लकस सीकेफैगु

	६.३ पाठ वचना: पाठगत सन्दर्भ सीकेफैगु ६.४ पाठया सन्देश सीका: धाय्फैगु
--	---

च्वज्या (च्वय्गु)

स्यनेज्याया लिच्व:	स्यनेज्या लिच्व:या विस्तृतीकरण (तव्याका)
१. क्वछिनात:गु पाठ वा अनुच्छेदयात हानं ल्प्यय् फैगु व न्यना: च्वय्फैगु	१.१ क्वछिनात:गु पाठ वा अनुच्छेदयात ल्प्यय्फैगु १.२ क्वछिनात:गु पाठ वा अनुच्छेद वंगु कथं च्वय्फैगु
२. पाठय् छ्यलात:गु न्हूगु खँगव:या अर्थ च्वय्, खँगव:या बनोट म्हसीकेत व वाक्यय् छ्यलेफैगु	२.१ पाठय् छ्यलात:गु न्हूगु खँगव:या अर्थ च्वय्फैगु २.२ पाठय् छ्यलात:गु खँगव:या बनोट म्हसीकेफैगु २.३ न्हूगु खँगव:यात अर्थ छ्याना: वाक्यय् छ्यलेफैगु २.४ पर्यायवाची, विपरीतार्थक, श्रुतिसमभिन्नार्थी, अनुकरणात्मक, समावेशक, समावेश्य, लघुतावाची, समूहवाचक व परिभाषिक खँगव: व खँभाय् (उखान) अले खँपु (टुक्का)यात पाय्छिकथं छ्यलेफैगु
३. थ:म्हं न्यनागु, खनागु, व थ:त ता:गु लु व लकसयात न्प्यव्वय्फैगु	३.१ थ:म्हं न्यनागु, खनागु, व थ:त ता:गु घटना वा वस्तुयात च्वया: वर्णन च्वय्फैगु ३.२ थीथी क्पिपा: व सङ्केतयात वर्णन याना: च्वय्फैगु

<p>४. पाठया लिधंसाय् न्ह्यसःया लिसः चय्फैगु</p>	<p>४.१ बियातःगु पाठया घटनायात कथं मिलेयाय्फैगु ४.२ पाठय् छ्यलातःगु पात्रया धलः दय्का वर्णन याय्फैगु ४.३ पाठया मूति व सन्देश चय्फैगु</p>
<p>५. थीथी पद्य पाठ वा रचनायात गद्यय् हिलेफैगु</p>	<p>५.१ क्वछिनातःगु पद्य विधाया पाठ वा श्लोकयात गद्यय् हिलाः चय्फैगु</p>
<p>६. क्वछिनातःगु लेख्य चिं व वर्णविन्यासयात पाय्छि कथं छ्यलेफैगु</p>	<p>६.१ अल्पविराम, पूर्णविराम, प्रश्नवाचक व उद्गार चिंयात पाय्छिकथं छ्यलेफैगु ६.२ पद्य विधाया पाठयात गद्य ढाँचाय् हिलेफैगु ६.३ पदयोग व पदवियोगया पाय्छिकथं छ्यलेफैगु</p>
<p>७. भाषातत्त्वया समुचित छ्यलानापं सङ्गति पाय्छि जुइक ब्वने, चय्फैगु</p>	<p>७.१ पुरुष व आदरकथं सङ्गति पाय्छि जूगु वा मजूगु म्हसीका वाक्य व पाठया रचना याय्फैगु (लिङ्ग व वचनया लिधंसाय् क्रिया हिलिमखु) ७.२ खँवःवर्गअन्तर्गतया नां, सर्वनाम, विशेषण, क्रियापद, क्रियायोगी, नामयोगी, निपात, संयोजक व विस्मयदिबोधकयात पाय्छिकथं छ्यलेफैगु ७.३ काल, पक्ष, करण व अकरणया लिधंसाय् वाक्य व पाठया रचना याय्फैगु ७.४ सामान्यार्थ, सम्भावनार्थ व आज्ञार्थया क्रियापद छ्यलाः वाक्य व पाठया रचना याय्फैगु ७.५ सङ्केतया लिधंसाय् वाक्य हिलेफैगु</p>
<p>८. थीथी विषयया लिधंसाय् निर्देशित व स्वतन्त्र रचना चय्फैगु</p>	<p>८.१ थीथी विषयया लिधंसाय् च्वनाः निर्देशित रचना चय्फैगु ८.२ थीथी विषयया लिधंसाय् स्वतन्त्र रचना चय्फैगु</p>

	द.३ स्वतन्त्र रूपय् म्हस्यूपिं मनूया व्यक्तवृत्त दय्केफैगु
९ पाठ ब्वना: विषयवस्तुया भाव चय्फैगु	९.१ सम्बन्धित पाठया भावयात बुँदाय् चय्फैगु ९.२ पाठया सन्देश वा भावयात थुइका: ध्व किपा: चय्फैगु -चित्रकला विकास) ९.३ सम्बन्धित पाठया मूति चय्फैगु ९.४ अपूर्ण अनुच्छेद, चिनाखँ, बाखं व खँल्हाबल्हायात पूर्वकेफैगु
१०. व्यवहारिक पौ चय्फैगु	१०.१ व्यावहारिक लेखनदुनेया पौ, निवेदन, भिन्तुना, ब्वनापौ चय्फैगु १०.२ इमेलय् म्यासेज छ्वया सन्देश प्रवाह याय्फैगु

३.(ख) ब्वनेक्वथाया स्यनेज्यां बीगु लिच्च: (तगिं ७)

३.१ न्यनेगु व ब्वनेगु

स्यनेज्यां बीगु लिच्च:	स्यनेज्यां बीगु लिच्च:या तब्याका
१. थीथी विषयया वर्णन न्यना: प्रतिक्रिया बीफैगु	१.१ मेपिसं धा:गु खँ बांलाक न्यनेफैगु १.२ मेपिसं धा:गु खँय् थ:गु धापू तय्फैगु १.३ थ:मं खनागु, न्यनागु, वा थ:त ता:गु खँ कनेफैगु १.४ विषयवस्तुया लिधंसाय् खँल्हाबल्हा व सहलह याय्फैगु

	१.५ विषयवस्तु न्यनागुया लिधंसाय् थःगु धापू दय्काः न्त्यसःलिसः याय्फैगु
२. सन्दर्भ व लकसकथं अभिव्यक्त याय्फैगु	२.१ न्त्यव्वःगु खँगवः छ्यलाः धाय्फैगु/न्ववाय्फैगु २.२ सन्दर्भ व लकसकथं धाय्फैगु २.३ सन्दर्भ खँ व लकसयात ध्यानय् तयाः मेपिलिसे खँ व्याकेफैगु
३. पाठगत सन्दर्भया लिधंसाय् सहलह व न्यनकने याय्फैगु	३.१ छुं खँ वा घटनाया विषययात ध्यानबियाः न्यनेफैगु ३.२ विषयवस्तु वा घटनावारे कनेफैगु जुइफूगु व लिपा जुइ फैगु खँयात ध्यान तय्फैगु ३.३ ब्वनेधलः (पाठगत)या लिधंसाय् सहलह व न्यनेकने याय्फैगु ३.४ विषयवस्तु, घटना व पात्रया म्हसीका धाय्फैगु ३.५ विषयवस्तु व घटनाय् दुथ्यापिं पात्रतय्गु चरित्र कनेफैगु ३.६ विषयवस्तुया लिधंसाय् लिसः बीगु न्त्यसः दय्केफैगु
४. सञ्चारया थीथी माध्यमं विषयवस्तु न्यनाः प्रतिक्रिया बीफैगु	४.१ सञ्चारया थीथी माध्यमं ब्यूगु विचाःयात ध्यान बियाः न्यनेफैगु ४.२ सञ्चारया थीथी ख्यलं न्त्यव्वःगु विषयवस्तुइ च्वनाः प्रतिक्रिया बीफैगु ४.३ सञ्चारया थीथी ज्याभः छ्यला थःगु खँ पिब्वय्फैगु
५. विषयवस्तु न्यनाः उकिया पहः, सन्देश व मूति (सार) कनेफैगु	५.१ थीथी खँया व्याख्याय् ध्यान तयाः न्यनेफैगु ५.२ विषयवस्तु व्याख्याया शैली अनुकरण यानाः विचाः बीफैगु ५.३ विषलय् च्वनाः मनय् लूगु धापू तय्फैगु

	<p>५.४ थीथी विषयवस्तु व घटनाया सन्देश थुइकेफैगु</p> <p>५.५ विषयवस्तु व घटनाया मूति कनेफैगु</p>
<p>६. सामाजिक, तजिलजि (सांस्कृतिक) लकसया खँ काय्तबीत अले वनापंया ल्वःगु खँ धाय्फैगु</p>	<p>६.१ समाजय् छ्यलाबुलाय् दुगु भाय्, तजिलजि व रीतिथितिया खँ कनेफैगु</p> <p>६.२ सामाजिक, तजिलजि विषय व परिवेशया खँ सीका: धाय्फैगु</p> <p>६.३ विषयवस्तु व परिवेशकथं सान्दर्भिक खँ तय्फैगु</p>
<p>७. कल्पना वा यथार्थया लिधंसाय् विषयवस्तु व व्यक्तिया खँ कनेफैगु</p>	<p>७.१ छु विषय वा घटना न्यना: वर्णन याय्फैगु</p> <p>७.२ कल्पना वा यथार्थयात लिधंसा दय्का: विषयवस्तु वा घटनाया खँ कनेफैगु</p> <p>७.३ लोकंह्वापिं मनूतय्गु म्हसीका व योगदान धाय्फैगु</p> <p>७.४ व्यक्तिवृत्त खँ कनेफैगु</p>
<p>८. थीथी अभिव्यक्तिया शैली अनुकरण याय्फैगु</p>	<p>८.१ अभिव्यक्तिया शैली म्हसीकेफैगु</p> <p>८.१ विषयवस्तुया शैली अनुकरण याना: विचा: बीफैगु</p>
<p>९. थःम्हं स्यूगु विषयवस्तुया स्वतन्त्र वर्णन याय्फैगु</p>	<p>९.१ छु विषय वा घटना न्यना: सन्दर्भ वा विषयवस्तु कथं मिलेयाना: वर्णन याय्फैगु</p> <p>९.२ थीथी लागाया व्यक्तित्वपिनिगु म्हसीका व योगदान धाय्फैगु</p> <p>९.३ म्हसीका विषयवस्तुया स्वतन्त्र वर्णन याय्फैगु</p> <p>९.४ थःगु दैनिकीयात मौखिक रूपय् वर्णन याय्फैगु</p>

ब्वनेगु

स्यनेज्याया लिच्चः	स्यनेज्याया लिच्चःया विस्तृतीकरण
१. च्वयातःगु ज्वलंयात गति, यति व लय मिलेयानाः ब्वनेफैगु	१.१ पद्य पाठयात गति, यति व लय मिलेयानाः ब्वनेफैगु १.२ गद्य पाठयात गति, यति ब्वनेफैगु १.३ पाठय् छयलातःगु खँग्वः शुद्ध उच्चारण याय्फैगु
२. क्वछिनातःगु इदुने ब्वनेगु गति अप्वय्केफैगु	२.१ ईयात ध्यानय् तयाः ब्वनेफैगु २.२ सःपिकया ब्वनेगु गति अप्वय्केफैगु २.३ पाठ सःपिमकासें ब्वनेफैगु २.४ पाठय् दुगु विषयवस्तुयात थुइगुकथं ब्वनेफैगु २.५ सः पिमकासें ब्वंगु विषयवस्तुबारे न्ह्यसःलिसः याय्फैगु २.६ पाठय् दुगु भाव सामान्य विश्लेषण याय् फय्क ब्वनेफैगु
३. च्वयातःगु ज्वलंयात ब्वनाः न्ह्यसःलिसः याय्फैगु	३.१ च्वयातःगु ज्वलं ब्वनाः विषयवस्तु म्हसीकेफैगु ३.१ च्वयातःगु पाठय् च्वंपिं पात्र, पाठगत संरचना, घटना व घटनाक्रम म्हसीकेफैगु ३.१ क्वछिनातःगु पाठया लिधंसाय् न्ह्यसःलिसः याय्फैगु ३.४ च्वयातःगु ज्वलं ब्वनाः भाव कनेफैगु

<p>४. पाठ ब्वना: खँगव:धुकू अप्वय्केफैगु</p>	<p>४.१ पाठय् छयलात:गु न्हूगु खँगव: म्हसीकेफैगु ४.२ पाठय् छयलात:गु खँगव:त शुद्धं उच्चारण याय्फैगु ४.३ पाठय् छयलात:गु न्हूगु खँगव:या अर्थबोध याना: वाक्यय् छयलेफैगु ४.४ थीथी पाठयज्वलं ब्वना: खँगव:धुकू अप्वय्केफैगु</p>
<p>५. छापे यानात:गु व विद्युतीय ज्वलं ब्वनेफैगु</p>	<p>५.१ छापे यानात:गु व विद्युतीय ज्वलं थुइका: ब्वनेफैगु ५.२ छापे यानात:गु व विद्युतया ज्वलंपाखें मनोरञ्जन काय्फैगु ५.३ छापे यानात:गु व विद्युतय् दुथ्यागु मू भाव थुइका: ब्वनेफैगु</p>
<p>६. विषयवस्तुया सामान्य व्याख्या व विश्लेषण याना: ब्वनेफैगु</p>	<p>६.१ पाठ्यसामग्रीया गहन अध्ययन याना: विषयवस्तुया सार सीकेफैगु ६.२ थीथी ताजिया पाठ ब्वना: सन्देश थुइकेफैगु ६.३ पाठ्यसामग्री ब्वना: विषयवस्तुया सामान्य व्याख्या र विश्लेषण याय्फैगु</p>
<p>७. व्यावहारिक लेखनया स्वरूप, विषयवस्तु व ढाँचा थुइका: ब्वनेत</p>	<p>७.१ व्यावहारिक लेखनया ढाँचा व स्वरूप म्हसीके फैगु कथं ब्वनेफैगु ७.२ पौ, विज्ञापन, ब्वनापौ, भिन्तुनापौ थुज्व:गु व्यावहारिक च्वसु ब्वनेफैगु</p>

च्वज्या (च्वय्गु)

स्यनेज्याया लिच्चः	स्यनेज्या लिच्चःया विस्तृतीकरण (तव्याका)
१. क्वच्छिनातःगु पाठ वा अनुच्छेदयात हानं ल्यय्युगु व न्यनाः च्वय्युगु	१.१ क्वच्छिनातःगु पाठ वा अनुच्छेदयात ल्यय्युगु १.२ क्वच्छिनातःगु पाठ वा अनुच्छेद न्यनाकथं च्वय्युगु
२. पाठय् छ्यलातःगु न्हूगु खँग्वःया अर्थ च्वय्युत, खँग्वःया बनोट म्हसीकेत व वाक्यय् छ्यलेफैगु	२.१ पाठय् छ्यलातःगु न्हूगु खँग्वःया अर्थ च्वय्युगु २.२ पाठय् छ्यलातःगु खँग्वःया बनोट म्हसीकेफैगु २.३ न्हूगु खँग्वःयात अर्थ छ्यानाः वाक्यय् छ्यलेफैगु २.४ पर्यायवाची, विपरीतार्थक, श्रुतिसमभिन्नार्थी, अनुकरणात्मक, समावेशक, समावेश्य, लघुतावाची, समूहवाचक व परिभाषिक खँग्वः व उखान अले टुक्कायात पाय्छिकथं छ्यलेफैगु
३. थःम्हं न्यनागु, खनागु, व थःत ताःगु लू व लकसयात न्यव्युगु	३.१ थःम्हं न्यनागु, खनागु, व थःत ताःगु घटना वा वस्तुयात च्वयाः वर्णन याय्युगु ३.२ थीथी क्पिपाः व सङ्केतयात वर्णन याय्युगु ३.३ थःम्हं न्यनागु, खनागु, व थःत ताःगु घटना वा वस्तुयात च्वयाः वर्णन याय्युगु ३.४ थीथी क्पिपाः व सङ्केतयात वर्णन याय्युगु
४. पाठया लिधंसाय् न्यसःया लिसः च्वय्युगु	४.१ वियातःगु पाठया लिधनाय् न्यसःया लिसः च्वय्युगु ४.२ वियातःगु पाठया घटनायात कथं मिले याय्युगु ४.३ पाठय् छ्यलातःगु पात्रया धलः दय्का वर्णन याय्युगु ४.४ पाठया मूति व सन्देश च्वय्युगु

५. थीथी पद्य पाठ वा रचनायात गद्यय् हिलेफैगु	५.१ क्वछिनातःगु पद्य विधाया पाठ वा श्लोकयात गद्यय् हिलाः चय्फैगु
६. क्वछिनातःगु लेख्य चिं व वर्णविन्यासयात पाय्छिकथं छयलेफैगु	६.१ अल्पविराम, पूर्णविराम, प्रश्नवाचक व उद्गार चिंयात पाय्छिकथं छयलेफैगु ६.२ पद्य विधाया पाठयात गद्य ढाँचाय् हिलेफैगु ६.३ पदयोग व पदवियोगया समुचित छयलेफैगु
७. भाषातत्त्वया समुचित छयलानापं सङ्गति पाय्छि जुडुक ब्वने, चय्फैगु	७.१ पुरुष व आदरकथं सङ्गति पाय्छि जूगु वा मजूगु म्हसीका वाक्य व पाठया रचना याय्फैगु ७.२ खँग्वःवर्गअन्तर्गतया नां, सर्वनाम, विशेषण, क्रियापद, क्रियायोगी, नामयोगी, निपात, संयोजक व विस्मयदिबोधकयात उपयुक्तकथं छयलेफैगु ७.३ काल, पक्ष, करण व अकरणया लिधंसाय् वाक्य व पाठया रचना याय्फैगु ७.४ सामान्यार्थ, सम्भावनार्थ व आज्ञार्थया क्रियापद छयलाः वाक्य व पाठया रचना याय्फैगु ७.५ सङ्केतया लिधंसाय् वाक्य हिलेफैगु
८. थीथी विषयया लिधंसाय् निर्देशित व स्वतन्त्र रचना चय्फैगु	८.१ थीथी विषयया लिधंसाय् च्वनाः निर्देशित रचना चय्फैगु ८.२ थीथी विषयया लिधंसाय् स्वतन्त्र रचना चय्फैगु ८.३ स्वतन्त्र रूपय् म्हस्यूपिं मनूया व्यक्तिवृत्त दय्केफैगु
९. पाठ ब्वनाः विषयवस्तुया भाव धाय्फैगु	९.१ सम्बन्धित पाठया भावयात बुँदाय् चय्फैगु

	<p>९.२ पाठया सन्देश वा भावयात ध्व चित्र चय्फैगु</p> <p>सम्बन्धित पाठया मूति चय्फैगु</p> <p>९.३ सम्बन्धित पाठया मूति चय्फैगु</p> <p>९.४ वियातःगु अपूर्ण अनुच्छेद, चिनाखँ, बाखं व खँलावलायात पूर्वक चय्फैगु</p>
१०. दैनिक न्हिया लिधंसाय् व्यावहारिक पौ चय्फैगु	<p>१०.१ व्यावहारिक लेखनदुनेया पौ, निवेदन, भिन्तुना, ब्वनापौ चय्फैगु</p> <p>१०.२ इमेलय् म्यासेज छवयाः सन्देश प्रवाह याय्फैगु -(आधुनिक सञ्चारया ज्ञानबारे धाय्फैगु)</p>
११. विषयवस्तुया भाव विस्तार व विश्लेषण याय्फैगु	<p>११.१ पाठया सन्देश व भावयात बुँदाय् न्ह्यब्वय्फैगु</p> <p>११.२ पाठय् वियातःगु उद्धरणया भाव विस्तार याय्फैगु</p> <p>११.३ पाठदुनेया विषयवस्तुया विश्लेषण याय्फैगु</p>

३.(ग) ब्वनेक्वथाया स्यनेज्यां बीगु लिच्चः (तगिं द)

३.१ न्यनेगु व ब्वनेगु

स्यनेज्यां बीगु लिच्चः	स्यनेज्यां बीगु लिच्चःया तब्बाका
१. थीथी विषयया वर्णन न्यनाः प्रतिक्रिया	१.१ मेपिसं धाःगु खँ बांलाक न्यनेफैगु

वीफैगु	<p>१.२ मेपिसं धाःगु खँय् थःगु धापू तय्फैगु</p> <p>१.३ थःमहं खनागु, न्यनागु, वा थःत ताःगु खँ कनेफैगु</p> <p>१.४ विषयवस्तुया लिधंसाय् खँलाबला व सहलह याय्फैगु</p> <p>१.५ विषयवस्तु न्यनागुया लिधंसाय् थःगु धापू दय्काः न्ह्यसःलिसः याय्फैगु</p>
२. सन्दर्भ व लकसकथं अभिव्यक्त याय्फैगु	<p>२.१ हनाबना खँवः छ्यलाः धाय् फैगु/न्ववाय्फैगु</p> <p>२.२ सन्दर्भ व लकसकथं धाय्फैगु</p> <p>२.३ सन्दर्भ खँ व लकसयात ध्यानय् तयाः मेपिलिसे खँ ब्याकेफैगु</p>
३. पाठगत सन्दर्भया लिधंसाय् सहलह व न्यन्कने याय्फैगु	<p>३.१ छुं खँ वा घटनाया विषययात ध्यान बियाः न्यनेफैगु</p> <p>३.२ विषयवस्तु वा घटना जुइफूगु व लिपा जुइफैगु खँयात ध्यान तय्फैगु</p> <p>३.३ ब्वनेधलः (पाठगत)या लिधंसाय् सहलह व न्यनेकने याय्फैगु</p> <p>३.४ विषयवस्तु, घटना व पात्रया म्हसीका काय्फैगु</p> <p>३.५ विषयवस्तु व घटनाय् दुथ्यापिं पात्रतय्गु चरित्र कनेफैगु</p> <p>३.६ विषयवस्तुया लिधंसाय् लिसःवीगु न्ह्यसः फय्केफैगु</p>
४. सञ्चारया थीथी माध्यमं विषयवस्तु न्यनाः प्रतिक्रिया वीफैगु	<p>४.१ सञ्चारया थीथी माध्यमं ब्यूगु विचाःयात ध्यान बियाः न्यनेफैगु</p> <p>४.२ सञ्चारया थीथी ख्यलं न्ह्यब्वःगु विषयवस्तुइ च्वनाः प्रतिक्रिया वीफैगु</p> <p>४.३ सञ्चारया थीथी ज्याभः छ्यला थःगु विचाः पिब्वय्फैगु</p>

<p>५. विषयवस्तु न्यना: उकिया पहः, सन्देश व मूति (सार) कनेफैगु</p>	<p>५.१ थीथी खँय् याःगु व्याख्या ध्यान तथा: न्यनेफैगु ५.२ विषयवस्तु व्याख्याया शैली अनुकरण याना: विचा: वीफैगु ५.३ विषलय् च्वना: मनय् ब्वलंगु धापू तय्फैगु ५.४ थीथी विषयवस्तु व घटनाया सन्देश थुइकेफैगु ५.५ विषयवस्तु व घटनाया मूति कनेफैगु</p>
<p>६. सामाजिक, तजिलजि (सांस्कृतिक) लकसया खँ काय्तवीत अले वनापंया ल्वःगु खँ धाय्फैगु</p>	<p>६.१ समाजय् छ्यलाबुलाय् दुगु भाय्, तजिलजि व रीतिथितिया खँ कनेफैगु ६.२ सामाजिक, तजिलजि विषय व परिवेशया खँ सीका धाय्फैगु ६.३ विषयवस्तु व परिवेशकथं सान्दर्भिक खँ तय्फैगु</p>
<p>७. कल्पना वा यथार्थया लिधंसाय् विषयवस्तु व व्यक्तिया खँ कनेफैगु</p>	<p>७.१ विषय वा घटना न्यना: वर्णन याय्फैगु ७.२ कल्पना वा यथार्थयात लिधंसा दय्का: विषयवस्तु वा घटनाया खँ कनेफैगु ७.३ लोकंत्वापिं मनूतय्गु म्हसीका व योगदान धाय्फैगु ७.४ व्यक्तवृत्त खँ कनेफैगु</p>
<p>८. थीथी अभिव्यक्तिया शैली अनुकरण याय्फैगु</p>	<p>८.१ अभिव्यक्तिया शैली म्हसीकेफैगु ८.१ विषयवस्तुया शैली अनुकरण याना: विचा: वीफैगु</p>
<p>९. थःम्हं स्यूगु विषयवस्तुया स्वतन्त्र वर्णन याय्फैगु</p>	<p>९.१ छुं नं विषय वा घटना न्यना: सन्दर्भ वा विषयवस्तु कथं मिलेयाना: वर्णन याय्फैगु</p>

	<p>९.२ थीथी लागाया व्यक्तित्वपिनिगु म्हसीका व योगदान धाय्फैगु</p> <p>९.३ म्हसीका विषयवस्तुया स्वतन्त्र कथं वर्णन याय्फैगु</p> <p>९.४ थःम्ह यानागु दैनिकीयात मौखिक रूपय् वर्णन याय्फैगु</p>
--	--

ब्वनेगु

स्यनेज्याया लिच्चः	स्यनेज्याया लिच्चःया विस्तृतीकरण
१. च्वयातःगु ज्वलंयात गति, यति व लय मिलेयानाः ब्वनेफैगु	<p>१.१ पद्य पाठयात गति, यति व लय मिलेयानाः ब्वनेफैगु</p> <p>१.२ गद्य पाठयात गति, यति व हाउभाउ यानाः ब्वनेफैगु</p> <p>१.३ पाठय् छयलातःगु खँग्वः शुद्ध उच्चारण याय्फैगु</p>
२. क्वछिनातःगु इदुने ब्वनेगु गति अप्वय्केगुफैगु	<p>२.१ ईयात ध्यानय् तयाः ब्वनेफैगु</p> <p>२.२ सः पिकया ब्वनेगु गति अप्वय्केफैगु</p> <p>२.३ पाठ सः पिमकासें ब्वनेफैगु</p> <p>२.४ पाठय् दुगु विषयवस्तुयात थुइकाः ब्वनेफैगु</p> <p>२.५ सः पिमकासें ब्वंगु विषयवस्तुया बारे न्ह्यसःलिसः याय्फैगु</p> <p>२.६ पाठय् दुगु भाव विश्लेषण याय्फय्क ब्वनेफैगु</p>
३. च्वयातःगु ज्वलंयात ब्वनाः न्ह्यसःलिसः याय्फैगु	३.१ च्वयातःगु ज्वलं ब्वनाः विषयवस्तु म्हसीकेफैगु

	<p>३.१ च्वयातःगु पाठय् च्वपिं पात्र, पाठगत संरचना, घटना व घटनाक्रम म्हसीकेफैगु</p> <p>३.१ क्वछिनातःगु पाठया लिधंसाय् न्ह्यसःलिसः याय्फैगु</p> <p>३.४ च्वयातःगु ज्वलं ब्वनाः भाव थुइकेफैगु</p>
४. पाठ ब्वनाः खँग्वःधुकू अप्वय्केगुफैगु	<p>४.१ पाठय् छ्यलातःगु न्हूगु खँग्वः म्हसीकेफैगु</p> <p>४.२ पाठय् छ्यलातःगु खँग्वःत शुद्धं उच्चारण याय्फैगु</p> <p>४.३ पाठया छ्यलातःगु न्हूगु खँग्वःया अर्थ थुइकाः वाक्यय् छ्यलेफैगु</p> <p>४.४ थीथी पाठयज्वलं ब्वनाः खँग्वःधुकू अप्वय्केफैगु</p>
५. छापे यानातःगु व विद्युतीय ज्वलं मन दय्का ब्वनेफैगु	<p>५.१ छापे यानातःगु व विद्युतीय ज्वलं थुइकाः ब्वनेफैगु</p> <p>५.२ छापे यानातःगु व विद्युतया ज्वलंपाखें मनोरञ्जन काय्फैगु</p> <p>५.३ छापे यानातःगु व विद्युतय् दुथ्यागु मू भाव थुइका ब्वनेफैगु</p>
६. विषयवस्तुया व्याख्या व विश्लेषण यानाः ब्वनेफैगु	<p>६.१ पाठ्यसामग्रीया गहन अध्ययन यानाः विषयवस्तुया सार सीकेफैगु</p> <p>६.२ थीथी ताजिया पाठ ब्वनाः सन्देश थुइकेफैगु</p> <p>६.३ पाठ्यसामग्री ब्वनाः विषयवस्तुया व्याख्या र विश्लेषण याय्फैगु</p>
७. व्यावहारिक लेखनया स्वरूप, विषयवस्तु व ढाँचा थुइकाः ब्वनेफैगु	<p>७.१ व्यावहारिक लेखनया ढाँचा व स्वरूप म्हसीके फैगु कथं ब्वनेफैगु</p> <p>७.२ पौ, विज्ञापन, ब्वनापौ, भिन्तुनापौ थुज्वःगु व्यावहारिक च्वसु मन बियाः ब्वनेफैगु</p>

चवज्या (चवयुगु)

स्यनेज्याया लिचवः	स्यनेज्या लिचवःया विस्तृतीकरण (तव्याका)
१. क्वछिनातःगु पाठ वा अनुच्छेदयात हानं ल्थय्यु फैगु व न्यनाः चवयुफैगु	१.१ क्वछिनातःगु पाठ वा अनुच्छेदयात ल्थय्युफैगु १.२ क्वछिनातःगु पाठ वा अनुच्छेद व्वकथं चवयुफैगु
२. पाठयु छयलातःगु न्हूगु खँगवःया अर्थ चवयुत, खँगवःया बनोट म्हसीकेत व वाक्ययु छयले फैगु	२.१ पाठयु छयलातःगु न्हूगु खँगवःया अर्थ चवयुत, खँगवःया बनोट म्हसीकेत व वाक्ययु छयलेफैगु २.२ पाठयु छयलातःगु न्हूगु खँगवःया अर्थ चवयुफैगु २.३ पाठयु छयलातःगु खँगवःया बनोट म्हसीकेफैगु २.४ न्हूगु खँगवःयात अर्थ छयानाः वाक्ययु छयलेफैगु २.५ पर्यायवाची, विपरीतार्थक, श्रुतिसमभिन्नार्थी, अनुकरणात्मक, समावेशक, समावेश्य, लघुतावाची, समूहवाचक व परिभाषिक खँगवः व उखान अले टुक्कायात पायुछि कथं छयलेफैगु
३. थःम्हं न्यनागु, खनागु, व थःत ताःगु लू व लकसयात न्थयव्वयुफैगु	३.१ थःम्हं न्यनागु, खनागु, व थःत ताःगु घटना वा वस्तुयात चवयाः वर्णन यायुफैगु ३.२ थीथी क्पिाः व सङ्केतयात वर्णन यायुफैगु ३.३ थःम्हं न्यनागु, खनागु, व थःत ताःगु घटना वा वस्तुयात चवयाः वर्णन यायुफैगु

	३.४ थीथी क्तिपा: व सङ्केतयात वर्णन याय्फैगु
४. पाठया लिधंसाय् न्ह्यस:या लिस: च्वय्फैगु	४.१ बियात:गु पाठया लिधनाय् न्ह्यस:या लिस: च्वय्फैगु ४.२ बियात:गु पाठया घटनायात कथहं मिले याय्फैगु । ४.३ पाठय् छ्यलात:गु पात्रया धल: दय्का: वर्णन याय्फैगु ४.४ पाठया मूति व सन्देश च्वय्फैगु
५. थीथी पद्य पाठ वा रचनायात गद्यय् हिलेफैगु	५.१ क्वछिनात:गु पद्य विधाया पाठ वा श्लोकयात गद्यय् हिला: च्वय्फैगु
६. क्वछिनात:गु लेख्य चिं व वर्णवन्यासयात पाय्छिकथं छ्यलेफैगु	६.१ अल्पविराम, पूर्णविराम, प्रश्नवाचक व उद्गार चिंयात पाय्छिकथं छ्यलेफैगु ६.२ पद्य विधाया पाठयात गद्य ढाँचाय् हिलेफैगु ६.३ पदयोग व पदवियोगया समुचित छ्यलेफैगु
७. भाषातत्त्वया समुचित छ्यलानापं सङ्गति पाय्छि जुइक ब्वने, च्वय्फैगु	७.१ पुरुष व आदरकथं सङ्गति पाय्छि जूगु वा मजूगु म्हसीका वाक्य व पाठया रचना याय्फैगु ७.२ खँव:वर्गअन्तर्गतया नां, सर्वनाम, विशेषण, क्रियापद, क्रियायोगी, नामयोगी, निपात, संयोजक व विस्मयदिबोधकयात पाय्छिकथं छ्यलेफैगु ७.३ काल, पक्ष, करण व अकरणया लिधंसाय् वाक्य व पाठया रचना याय्फैगु ७.४ सामान्यार्थ, सम्भावनार्थ व आज्ञार्थया क्रियापद छ्यला: वाक्य व पाठया रचना याय्फैगु ७.५ सङ्केतया लिधंसाय् वाक्य हिलेफैगु

८. थीथी विषयया लिधंसाय् निर्देशित व स्वतन्त्र रचना चय्फैगु	८.१ थीथी विषयया लिधंसाय् च्वना: निर्देशित रचना चय्फैगु ८.२ थीथी विषयया लिधंसाय् स्वतन्त्र रचना चय्फैगु ८.३ स्वतन्त्र रूपय् म्हस्यूपिं मनूया व्यक्तिवृत्त दय्केफैगु
९ पाठ ब्वना: विषयवस्तुया भाव धाय्फैगु	९.१ सम्बन्धित पाठया भावयात बुँदाय् चय्फैगु ९.२ पाठया सन्देश वा भावयात छ: किपा: च्वया: क्यनेफैगु ९.३ सम्बन्धित पाठया मूति चय्फैगु ९.३ बियात:गु अपूर्ण अनुच्छेद, चिनाखँ, बाखं व खँल्हाबल्हायात पूर्वकेफैगु
१०. दैनिक न्हिया लिधंसाय् व्यवहारिक पौ चय्फैगु	१०.१ व्यावहारिक लेखन दुनेया पौ, निवेदन, भिन्तुना, ब्वनापौ चय्फैगु १०.२ हसना (म्यासेज) छ्वया: खँ इनेफैगु / प्रवाह याय्फैगु
११. विषयवस्तुया भाव विस्तार व विश्लेषण याय्फैगु	११.१ पाठया सन्देश व भावयात बुँदाय् न्ह्यब्वय्फैगु ११.२ पाठय् बियात:गु उद्धरणया भाव विस्तार याय्फैगु ११.३ पाठदुनेया विषयवस्तुया विश्लेषण याय्फैगु

४.(क) विषयवस्तुया लागा भव: व विस्तृतीकरण (तगिं ६/खुगू)

भवः ल्याः	विधा व विषयवस्तु	न्यनेगु व न्ववाय्गु	ब्वनेगु	च्वय्गु	खँग्वःधुकू	व्याकरण व वर्णविन्यास	भाषिक प्रकार्य	कार्य घण्टा
१.	चिनाखँ (नैतिक चेतनायुक्त)	१.१ कविताया विषयवस्तु धाय्फैगु १.२ कविताया भाव धाय्फैगु १.३ कविताया विषयवस्तुबारे छलफल याय्फैगु १.४ च्वमि व कवितायाबारे न्त्यसःलिसः छम्ह मेम्हसिके न्यनेकने याय्फैगु	१.१ लय् तयाः ब्वनेफैगु १.२ सः पिमकासें ब्वनेफैगु १.३ लय् तयाः ब्वनेफैगु	१.१ छम्हेसिनं धाःगु न्यनाः च्वय्फैगु १.२ न्यनाः सारय् च्वय्फैगु १.३ न्हसः दय्का लिसः च्वय्फैगु १.५ कवितासम्बन्धी विधा वा विषयवस्तुया लिधंसाय् स्वतन्त्र व सामान्य रचना याय्फैगु	१.१ लयात्मक खँग्वःया अर्थ थुइकेफैगु १.२ उकियात वाक्यय् छयलेफैगु	१.१ खँग्वःवर्गया सामान्य म्हसीका सीकेफैगु १.१ नां खँग्वःया म्हसीकेफैगु १.२ सर्वनाम खँग्वः म्हसीकेफैगु १.३ विशेषण खँग्वः म्हसीकेफैगु १.४ बाह्खरीया संरचना म्हसीका ब्वनेत व च्वय्त अपुकाः बी	थःत मौका व्यूगुलिं सुभाय् वीफैगु	८
२.	बाखं (लोक बाखं)	१.१ बाखंया विषयवस्तुबारे धाय्फैगु १.२ बाखंया भाव धाय्फैगु	२.१ सः पिकया ब्वनेफैगु २.२ सः पिमकासें	२.१ ब्वंगु न्यनाः च्वय्फैगु २.२ बाखंया घटनाभवः टिपोट व मिले यानाः	२.१ खँत्वा (टुक्का), खँपु (उखान) या अर्थ थुइकेफैगु,	२.१ अव्यय पद छु खः सीकेफैगु २.२ निपात खँग्वःया	छुं ज्याया लिच्वः थथे जुइफु धकाः	८

		<p>१.३ बाखंया घटनाक्रमबारे सहलह याय्फैगु</p> <p>१.४ बाखंया ताजिबारे सहलह याय्फैगु</p> <p>१.५ बाखनय् गुजोगु परिवेश, समाज दु सहलह याय्फैगु</p> <p>१.६ थःम्ह न्यनातःगु लोकबाखं कनेफैगु</p>	<p>व्वनेफैगु</p> <p>२.३ लयबद्ध कथं ध्वाथुइक कने व व्वनेफैगु</p>	<p>च्वय्फैगु</p> <p>२.३ बाखंया मूति च्वय्फैगु</p> <p>२.४ बाखंया पात्र, विषयवस्तु च्वय्फैगु</p> <p>२.५ बाखंया सारांश च्वय्फैगु</p> <p>२.७ न्ह्यसःलिसः च्वय्फैगु</p> <p>२.८ पाठया व्याख्या विश्लेषण च्वय्फैगु</p> <p>२.९ स्वतन्त्र कथं बाखं रचना याय्फैगु</p>	<p>२.२ उकिया भाव कनेफैगु</p>	<p>म्हसीकेफैगु</p> <p>२.३ संयोजक खँवः म्हसीकेफैगु</p> <p>२.४ नामयोगी खँवः म्हसीकेफैगु</p> <p>२.४ विस्मयादिवोधक खँवः म्हसीकेफैगु</p> <p>२.५ क्रियायोगी (क्रियाविशेषण) खँवः म्हसीकेफैगु</p> <p>२.६ ह्रस्व इकार व उकार अले दीर्घ ईकार व ऊकार म्हसीकेफैगु</p>	<p>बिचाः तय्गु (सम्भावना)</p>	
३.	<p>जीवनी (नेपालभाषा साहित्यया व्यक्ति)</p>	<p>२.१ व्यक्तिया योगदान छु छु विषयलय् दु धाय्फैगु</p> <p>२.२ व्यक्तिया योगदान छु छु दु धाय्फैगु</p> <p>२.३ व्यक्तिया जीवनया घटनाक्रम</p>	<p>३.१ सः पिकया पाठ व्वनेफैगु</p> <p>३.२ सः पिमकासें पाठ व्वनेफैगु</p>	<p>३.१ सम्बन्धित व्यक्तिया योगदान छु छु खः च्वय्फैगु</p> <p>३.२ व्यक्तिया सङ्घर्षबारे च्वय्फैगु</p>	<p>३.१ ज्वःलाःगु खँवः (पर्यायवाची), अखःगु खँवः (विपरीतार्थी), श्रुतिसमभिन्नार्थक, अनेकाथी खँवःया म्हसीका छ्यलेफैगु</p>	<p>३.१ पूर्णविराम, अल्पविराम, अर्धविराम, न्ह्यसःचिं, उदगारचिं, योजक चिं, कोष्ठक चिं, निर्देश चिं म्हसीका</p>	<p>छुं ज्याबारे बांला वा बांमला धकाः मूल्याङ्कन याय्फैगु</p>	८

		कनेफैगु २.४ पाठ ब्वना: मेपिं ज्व:लापि सु सु दु न्यने फैगु, धाय्फैगु		३.३ पाठया मुति च्वय्फैगु ३.४ न्ह्यस:लिस: च्वय्फैगु ३.५ पाठया व्याख्या, विश्लेषण च्वय्फैगु ३.६ पाठया बुंदा टिपोट व सारांश च्वय्फैगु ३.७ अनुकरण याय् बहपिं व्यक्तिया सामान्य म्हसीका च्वय्फैगु		छ्यलेफैगु ३.२ मिलाफुति, सिन्हफुति व लिफुतिया म्हसीका बीफैगु ३.३ वस्तु ल्या: खाय्गु (छपा:, छग:,छम्ह, छपा:, छता आदि) थुइका वाक्यय् छ्यलेफैगु		
४.	व्यवहारिक च्वय्गु (मञ्जुरीनामा)	४.१ मञ्जुरीनामा छु ख: धाय्फैगु ४.२ मञ्जुरीनामां छु याइ धाय्फैगु ४.३ मञ्जुरीनामाया संरचनाबारे धाय्फैगु ४.४ मञ्जुरीनामा थुजोगु मेमेगु नं पत्रबारे सहलह याय्फैगु	४.१ स: पिकया ब्वनेफैगु ४.२ स: पिमकासें ब्वनेफैगु	४.१ मञ्जुरीनामाया विषय च्वय्फैगु ४.२ मञ्जुरीनामां छु ज्या याइ च्वय्फैगु ४.३ न्ह्यस:या लिस: च्वय्फैगु ४.४ थीथी पत्रबारे च्वय्फैगु	४.१ प्राविधिक खंग्व: म्हसीकेफैगु ४.२ पौ लेखनय् छ्यलीगु प्राविधिक खंग्व:या छ्यला सीकेफैगु	४.१ धातुया म्हसीका बीफैगु ४.२ कृत धातु, तद्वित धातु, नां धातु सीकेफैगु ४.३ कृदन्त खंग्व:, तद्वित खंग्व: म्हसीकेफैगु ४.४ कृदन्त व तद्वित खंग्व:यात	थ:गु थाय् म्हसीका मेपित सम्बोधन याय्फैगु	८

						वाक्य्य छ्यलेफैगु		
५.	च्वसु/निबन्ध (सांस्कृतिक)	५.१ पाठया खँ धाय्फैगु ५.२ पाठया लिधंसाय् नेवाःतय्गु संस्कृतिबारे धाय्फैगु ५.६ नेवाःतय् संस्कृतिया थीथी दिवस हनिगुबारे सहलह याय्फैगु	५.१ सः पिकया ब्वनेफैगु ५.२ सः पिमकासें ब्वनेफैगु ५.३ अभिनय यानाः छेथुवा व यःमरि फ्वनेगु लय तथाः ब्वनेफैगु	५.१ पाठया विषयवस्तु च्वय्फैगु ५.२ पाठया बुँदा ल्यय्फैगु ५.३ न्ह्यसःया लिसः च्वय्फैगु ५.४ च्वखँया अनुच्छेदया सार खँ च्वय्फैगु ५.५ पाठ ब्वनाः यःमरिथें मेगु नं मरि छुनाः नखः न्याय्कीगु बारे च्वय्फैगु	५.१ समावेशक- समावेश्य खँग्वःया म्हसीकेफैगु ५.१ समावेशक व समावेश्य खँग्वःयात वाक्य्य छ्यलेफैगु	५.१ खग्वः (शब्द) गुकथं दय्कातैगु सीकेफैगु (उपसर्ग/प्रत्यय/ द्वित्व/समास) ५.२ उपसर्गया म्हसीका वीफैगु ५.३ प्रत्ययया म्हसीका वीफैगु ५.४ वर्णविन्यासया म्हसीका व छ्यला (व, व, ओ)	चिकुला बले यःमरि नइगुया कारण व प्रभाव धाय्फैगु	८
६.	बाखं (पुलांगु बाखं)	६.१ बाखंया विषयवस्तु धाय्फैगु ६.२ बाखं पात्रया खँ कनेफैगु ६.३ बाखंया घटनाक्रम कनेफैगु ६.४ बाखंया मूभाव कनेफैगु ६.५ बाखंच्वमिबारे म्हसीका वीफैगु ६.५ बाखनय् दुने वःगु थीथी	६.१ सः पिकया ब्वनेफैगु ६.२ सः पिमकासें ब्वनेगु व न्ह्यसःलिसः वीफैगु ६.३ लय तथाः, हावभाव सलं ब्वनेफैगु	६.१ बाखंया घटनाभवः टिपोट याय्फैगु ६.३ बाखंया पात्रत सत्पात्र, असत् पात्र सुसु खः च्वय्फैगु ६.४ विषयवस्तु च्वय्फैगु ६.५ बाखंया सारांश	६.१ अनुकरणात्मक खँग्वः म्हसीकेफैगु ६.२ बियातःगु अनुकरणात्मक खँग्वःयात वाक्य्य छ्यलेफैगु	६.१ द्वित्व खँग्वः च्वय्फैगु ६.४ समास खँग्वः म्हसीके फैगु वर्णविन्यासया म्हसीका व छ्यला (य/ए)	थःमहं द्वंकुगुलिं पश्चाय् चाया खँ धाय्फैगु	८

		पक्षबारे सहलह याय्फैगु		च्वय्फैगु ६.७ न्ह्यसःया लिसः च्वय्फैगु ६.८ पाठया सामान्य व्याख्या विश्लेषण च्वय्फैगु ६.९ स्वतन्त्र कथं बाखं रचना याय्फैगु				
७.	च्वसु/निबन्धप्रब न्ध (प्रविधि/ट्राफिक)	७.१ पाठया विषयबारे धाय्फैगु ७.२ पाठया लिधंसाय् ट्राफिक नियमत धाय्फैगु ७.३ ट्राफिक नियम पालनाया फाइदा व बेफाइदाबारे कनेफैगु ७.४ ट्राफिक, ट्राफिक मत, चिं आदिया सामान्य जानकारी बीफैगु ७.४ ट्राफिक नियम कार्यान्वयन याय्गु नागरिकतय्गु कर्तव्य व जिम्मेवारीबारे सहलह यानाः कनेफैगु ७.५ समाजय् गुकथं थःम्हं नं	७.१ सः पिकया ब्वनेफैगु ७.२ सः पिमकासें ब्वनेगु व न्यनेकने याय्फैगु ७.३ हावभावकथं ब्वनेफैगु	७.१ पाठया विषयवस्तु च्वय्फैगु ७.२ पाठया सारांश च्वय्फैगु ७.३ पाठया महत्त्वपूर्ण खँ बुँदागत कथं च्वय्फैगु ७.४ पाठया न्ह्यसःया लिसः च्वय्फैगु ७.५ पाठया सामान्य व्याख्या व विश्लेषण च्वय्फैगु ७.६ स्वतन्त्र कथं सामान्य	७.१ नेवाःया सांस्कृतिकसम्बन्धी खँग्वःया अर्थ छ्याय्फैगु	७.१ ई (काल) या म्हसीका बीफैगु ७.२ भूत कालया रूपबारे धाय्फैगु ७.३ अभूत कालया रूपबारे कनेफैगु ७.४ वर्णविन्यासया म्हसीका व उकियात वाक्यय् छ्यलेफैगु (ऋ/रि/श/ष/स)	दसु बीया थःगु खँ पुष्टि याइगु	८

		भूमिका म्हितागु कनेफैगु		बाखं रचना याय्फैगु				
८.	चिनाखँ (मचाम्ये)	८.१ पाठय् छु विषय वल धाय्फैगु ८.२ पाठय् खँयात बुँदाय् धाय्फैगु ८.३ पाठया मूल भावबारे सहलह याय्फैगु ८.४ समूहगत कथं अभिनय याना: मे हालेफैगु ८.५ थथे हे मचाबले छु छु मे हाला: म्हितागु दु धका: सहलह याना: खँ कनेफैगु	८.१ स: पिकया ब्वनेफैगु ८.२ स: पिमकासें ब्वनेगु व न्यनेकने याय्फैगु ८.३ हाउभाउकथं ब्वनेफैगु	८.१ पाठया विषयवस्तु च्वय्फैगु ८.२ चिनाखँया सारांश च्वय्फैगु ८.३ पाठया महत्त्वपूर्ण खँ बुँदागत कथं च्वय्फैगु ८.४ पाठया न्त्यस:या लिस: च्वय्फैगु ८.५ पाठया सामान्य व्याख्या व विश्लेषण च्वय्फैगु ८.६ स्वतन्त्रकथं सामान्य बाखं रचना याय्फैगु	८.१ लघुतावाची खँव:या म्हसीका व छ्यलेफैगु	८.१ कारकया म्हसीका (कर्ता, कर्म, करण, सम्प्रदान, अपादान, अधिकरण) ८.२ विभाक्तिया म्हसीका (, यात, , निसें, या, गु, म्ह, य्) ८.३ वर्णविन्यासया म्हसीका (छ/क्ष)	मेपिनिगु बांलागु ज्यायात प्रसंशा याय्फैगु	८
९.	च्वखँ/निबन्ध (जात्रा)	९.१ पाठया विषयबारे धाय्फैगु ९.२ पाठय् न्हेथनात:गु जात्राबारे धाय्फैगु ९.३ किपा: क्यना: जात्राबारे	९.१ स: पिकया ब्वनेफैगु ९.२ स: पिमकासें ब्वनेगु व न्यनेकने याय्फैगु	९.१ पाठया विषयवस्तु च्वय्फैगु ९.२ पाठया महत्त्वपूर्ण खँ बुँदागत कथं च्वय्फैगु ९.३ च्वखँया सारांश	९.१ प्राविधिक/पारिभाषिक खँव:या म्हसीका व छ्यला	९.१ वाक्यया म्हसीका वीफैगु ९.२ सरल वाक्यया म्हसीका वीफैगु ९.३ मिश्र वाक्यया	छुं खँय् थ:गु सुभावा वी फैगु	८

		<p>सहलह याय्फैगु</p> <p>९.४ थः जात्रा/पर्व मनूतयुनितिं गुलि महत्त्व दु सामान्य कथं म्हसीकायात लिधंसा दय्काः कनेफैगु</p> <p>९.५ यैयाया विशेषताबारे सहलह याय्फैगु</p> <p>९.६ स्वनिगलय् मेगु जात्रा छु छु दु धकाः कनेफैगु</p>	<p>९.३ हाउभाउकथं ब्वनेफैगु</p>	<p>च्वय्फैगु</p> <p>८.४ पाठया न्त्यसःया लिसः च्वय्फैगु</p> <p>८.५ पाठया सामान्य व्याख्या व विश्लेषण च्वय्फैगु</p> <p>८.६ स्वतन्त्र कथं सामान्य च्वखँ रचना याय्फैगु</p>		<p>म्हसीका बीफैगु</p> <p>९.४ संयुक्त वाक्यया म्हसीका बीफैगु</p> <p>९.५ वर्णविन्यासया म्हसीका व छयला)</p> <p>(श,ष,स)</p>		
१०.	दैनिकी	<p>१०.१ पाठय विषयवस्तुबारे धाय् फैगु/न्यनेफैगु</p> <p>१०.२ पाठया मूल सार कनेफैगु</p> <p>१०.३ स्वयम्भू, बालाजु व छाउनिइ छु छु खन धाय्फैगु</p> <p>१०.४ निगू थाय्या पर्यटकीय, धार्मिक र सांस्कृतिक महत्त्वबारे धाय्फैगु</p> <p>१०.५ दैनिकी च्वय्गु प्रकृया/संरचनाबारे धाय्फैगु</p>	<p>१०.१ सः पिकया ब्वनेफैगु</p> <p>१०.२ सः पिमकासें ब्वनेगु व न्यनेकनेफैगु</p> <p>१०.३ हाउभाउकथं ब्वनेफैगु</p>	<p>१०.१ पाठया विषयवस्तु च्वय्फैगु</p> <p>१०.२ पाठया महत्त्वपूर्ण खँ बुँदागत कथं च्वय्फैगु</p> <p>१०.३ पाठया सारांश च्वय्फैगु</p> <p>१०.४ पाठया न्त्यसःया लिसः च्वय्फैगु</p> <p>१०.५ पाठया विषयवस्तुया सामान्य</p>	<p>१०.१ पर्यार्यवाची व विपरीतार्थी खँगःया म्हसीका व छयला</p>	<p>१०.१ वाक्य संश्लेषण व वाक्य विश्लेषणबारे धाय्फैगु</p> <p>१०.२ वाक्य संश्लेषण याय्फैगु</p> <p>१०.३ वाक्य विश्लेषण याय्फैगु</p> <p>१०.४ वाक्य संश्लेषण व विश्लेषणया कुतः</p>	न्यनेकने	८

		१०.६ थःगु त्वाल्यु नं थथे सम्पदात दुगु खँ कनेफैगु		व्याख्या व विश्लेषण याय्फैगु १०.५ स्वतन्त्रकथं सामान्य बाखं रचना याय्फैगु		याय्फैगु		
११.	बाखं (आधुनिक)	११.१ बाखंया विषयवस्तुबारे धाय्फैगु ११.२ बाखंया भाव धाय्फैगु ११.३ बाखंया घटनाक्रमबारे सहलह याय्फैगु ११.४ बाखंया ताजिबारे सहलह याय्फैगु ११.५ बाखनय् वःपिं पात्र, गुजोगु परिवेश, समाज दु सहलह याय्फैगु ११.५ बाखंच्वमिया बारे खँ कनेफैगु ११.६ थःम्ह न्यनातःगु बाखं कनेफैगु	१०.१ सः पिकया ब्वनेफैगु १०.२ सः पिमकासें ब्वनेफैगु १०.३ हाउभाउकथं ब्वनेफैगु	११.१ पाठया विषयवस्तुबारे च्वय्फैगु ११.२ पाठया महत्त्वपूर्ण खँ बुँदागत कथं च्वय्फैगु ११.३ पाठया सारांश च्वय्फैगु ११.४ पाठया न्ह्यसःया लिसः च्वय्फैगु ११.५ सामान्य कथं व्याख्या व विश्लेषण याय्फैगु ११.६ छम्हेस्या धागु न्यनाः च्वय्फैगु ११.७ सम्बन्धित विधा वा	११.१ अनेकार्थी खँगःया म्हसीका व छ्यला	११.१ पद सङ्गतिया म्हसीका वीफैगु ११.२ पुरुषया लिधंसाय् वाक्य हिलेफैगु ११.३ आदरया लिधंसाय् वाक्य हिलेफैगु ११.६ छगू पद सङ्गति दुगु वाक्य मेगु पद सङ्गती हिलेफैगु	न्ह्यसलिसः याय्फैगु (न्यनेकने)	८

				विषयवस्तुया लिधंसाय् स्वतन्त्र रचनाफैगु				
१२.	जीवनी (नेवा: उत्थानय् योगदान दुम्ह)	१२.१ पाठय् सुयागु जीवनी व छु छु विषयवस्तु धाय्फैगु १२.२ व्यक्तिया जीवनया घटनाक्रम कनेफैगु १२.३ व्यक्तिया योगदान छु छु लागाय् दु धाय्फैगु १२.४ पाठ ब्वना: मेपिं नं हनेवह:पिं सर्जकत बारे धाय्फैगु १२.५ थ: च्वनाथाय् हनेमा:पिं व्यक्तित्वपिं दुसा धाय्फैगु	१२.१ स: पिकया ब्वनेफैगु १२.२ स: पिमकासें ब्वनेफैगु १२.३ हाउभाउकथं ब्वनेफैगु	१२.१ पाठया विषयवस्तुबारे च्वय्फैगु १२.२ पाठया महत्त्वपूर्ण खँ बुँदागत कथं च्वय्फैगु १२.३ पाठया सारांश च्वय्फैगु १२.४ पाठया न्ह्यस:या लिस: च्वय्फैगु १२.५ सामान्य कथं व्याख्या व विश्लेषण याय्फैगु १२.६ छम्हेस्या धागु न्यना: च्वय्फैगु १२.७ सम्बन्धित विधा वा विषयवस्तुया लिधंसाय् स्वतन्त्र रचनाफैगु	१२. प्राविधिक/ पारिभाषिक खँग्व:या म्हसीका व छ्यला	१२.१ वाक्यया भाव छु ख: धाय्फैगु १२.२ सामान्यार्थक वाक्यया म्हसीका बीफैगु १२.३ इच्छार्थक वाक्यया म्हसीका बीफैगु	थ:गु इच्छा व्यक्त याय्फैगु	८
१३.	चिनाखँ (नेवा: जातीय)	१३.१ पाठया विषयबारे धाय्फैगु १३.२ पाठय् मूल भाव धाय्फैगु	१३.१ स: पिकया ब्वनेफैगु	१३.१ पाठया विषयवस्तुबारे च्वय्फैगु	१३.१ छसू खँग्व:या म्हसीका व छ्यला	१३.१ सम्भावनार्थक वाक्यया म्हसीका	इनाप याय्फैगु (विनयशील	८

	गौरव/राष्ट्रियतां जा:गु)	१३.३ पाठया जातीय गौरव, स्वाभिमान, पहिचानया खँय् सहलह याय्फैगु १३.४ कविया म्हसीका व योगदान बारे सहलह याय्फैगु १३.५ जातीय अधिकारबारे सहलह याय्फैगु	१३.२ सः पिमकासें ब्वनेफैगु १३.३ हाउभाउकथं ब्वनेफैगु १३.४ न्यनेकने याय्फैगु	१३.२ पाठया महत्त्वपूर्ण खँ बुँदागत कथं च्वय्फैगु १३.३ पाठया सारांश च्वय्फैगु १३.४ पाठया न्ह्यसःया लिसः च्वय्फैगु १३.५ सामान्य कथं व्याख्या व विश्लेषण याय्फैगु १३.६ छम्हेस्या धागु न्यनाः च्वय्फैगु		बीफैगु १३.२ वाक्य हिलेगु कुतः याय्फैगु १३.३ वर्णविन्यासया म्हसीका व छ्यला	ता)	
१४.	खँल्हाबल्हा (नेवाः म्हसीका, थाय्बाय्, संस्कार, जात्रापर्व)	१४.१ पाठया विषयवस्तुबारे धाय्फैगु १४.२ पाठया सारयात धाय्फैगु १४.३ खँल्हाबल्हाय् गुजोगु तर्कवितर्क जुल धाय्फैगु १४.४ मां भाय् छु खः म्हसीका बीफैगु १४.५ भाय्या महत्त्व कनेफैगु १४.६ थः जःखः छु छु मांभाय्या	१४.१ सः पिकया ब्वनेफैगु १४.२ सः पिमकासें ब्वनेफैगु १४.३ हाउभाउकथं ब्वनेफैगु	१४.१ पाठय् छ्यलातःगु बस्तुबारे च्वय्फैगु १४.२ पाठया खँयात बुँदागत कथं च्वय्फैगु १४.३ पाठबारे न्ह्यसःया लिसः च्वय्फैगु १४.४ पाठया व्याख्या व विश्लेषण याय्फैगु १४.५ थःगु मां भाय्या	१४.१ मौलिक व आगन्तुक खँगःया म्हसीका व छ्यला	१४.१ इच्छार्थक वाक्यया म्हसीका बीफैगु १४.२ सङ्केतार्थ वाक्यया म्हसीका बीफैगु १४.३ वर्णविन्यासया म्हसीका व छ्यला (पञ्चम वर्ण)	थीथी कासाबारे खँ इनेफैगु	८

		मनूत च्वनाच्वंगु दु धाय्फैगु १४.७ नेपालय् गुलि मांभाय् ल्हाइपिं दु माला: धाय्फैगु		बारे च्वय्फैगु १४.५ मां भाय्बारे सामान्य लेख च्वय्फैगु				
१५.	यात्रा वर्णन (थाय् म्हसीका, सांस्कृतिक, धार्मिक म्हसीका क:घा:गु)	१५.१ पाठया विषयबारे धाय्फैगु १५.२ यात्राया फाइदाबारे कनेफैगु १५.३ व थाय्या भौगोलिक अवस्थाबारे धाय्फैगु १५.४ थाय्या ऐतिहासिक व धार्मिक महत्त्वबारे धाय्फैगु १५.५ थुजोगु धार्मिक व ऐतिहासिक थाय्बारे सहलह याना: थ:गु पुच:या खँ तय्फैगु १५.६ थ:गु त्वा: ज:ख: दुगु पर्यटकीय, धार्मिक थाय्बारे धाय्फैगु	१५.१ स: पिकया ब्वनेफैगु १५.२ स: पिमकासें ब्वनेफैगु १५.३ हाउभाउकथं ब्वनेफैगु	१५.१ पाठया विषयवस्तुबारे च्वय्फैगु १५.२ पाठया महत्त्वपूर्ण खँ बुंदागत कथं च्वय्फैगु १५.३ पाठया सारांश च्वय्फैगु १५.४ पाठया न्त्यस:या लिस: च्वय्फैगु १५.५ सामान्य कथं व्याख्या व विश्लेषण याय्फैगु १५.६ छम्हेस्या धागु न्यना: च्वय्फैगु	१५.१ पद व पदावलीया म्हसीका व छ्यला १५.२ छगू भावया वाक्ययात मेगु भावय् हिलेफैगु १५.३ वर्णविन्यासया म्हसीका व छ्यला (पदस्वाय्गु/पदयोग)	छुं विषयबारे थ:गु विचा: तय्फैगु	८	
१६.	च्वखँ (सीप/कला)	१६.१ ख्वा:पा: दय्केत मा:गु सामान छु छु मा: धाय्फैगु १६.२ ख्वा:पा:या फ्रेम गथेयाना	१५.१ स: पिकया ब्वनेफैगु १५.२ स: पिमकासें	१६.१ पाठया विषयवस्तुबारे च्वय्फैगु १६.२ पाठया महत्त्वपूर्ण	१६.१ अनुकरणात्मक खँव:या म्हसीका व छ्यला	१६.१ भाव (सामान्यार्थ, आज्ञार्थ, सम्भावनार्थ, इच्छार्थ,	छुं विषयबारे खँ तय्फैगु	८

	<p>गथे : ख्वा:पा:</p> <p>दय्की धाय्फैगु</p> <p>१६.३ ख्वा:पा: दय्कीगु कारणबारे धाय्फैगु</p> <p>१६.४ ख्वा:पा:या सामान्य इतिहासबारे धाय्फैगु</p> <p>१६.५ नेवा: ख्वा:पा:या रड समायोजनबारे कनेफैगु</p> <p>१६.६ ख्वा:पा: पुया प्याखं ल्हुइगु प्याखं छु छु दु मालेफैगु</p>	<p>ब्बनेफैगु</p> <p>१५.३ लय मिलेयाना: ब्बनेफैगु</p>	<p>खँ बुँदागत कथं च्वय्फैगु</p> <p>१६.३ पाठया सारांश च्वय्फैगु</p> <p>१६.४ पाठया न्ह्यस:या लिस: च्वय्फैगु</p> <p>१६.५ सामान्य कथं व्याख्या व विश्लेषण याय्फैगु</p> <p>१६.६ छम्हेस्या धागु न्यना: च्वय्फैगु</p> <p>१६.७ ख्वा:पा: प्याखंबारे च्वय्फैगु</p>		<p>सङ्केतार्थ)</p> <p>१६.२ वर्णविन्यासको म्हसीका व छ्यला (पदयोग व पदवियोग)</p>		
--	---	---	--	--	--	--	--

४.(ख) विषयवस्तुया लागाभव: व विस्तृतीकरण (तगिं ७/न्हय्गु)

भव: ल्या:	विधा व विषयवस्तु	न्यनेगु व न्ववाय्गु	ब्बनेगु	च्वय्गु	खँव:धुकू	भाषिक संरचना व वर्णविन्यास	भाषिक प्रकार्य	कार्य घण्टा

१.	चिनाखँ (नैतिक चेतनायुक्त)	न्यनेगु व विषयवस्तुया बारे १.१ कविताया विषयवस्तु धाय्फैगु १.२ कविताया भाव धाय्फैगु १.३ कविताया विषयवस्तुबारे छलफल याय्फैगु १.४ च्वमि व कवितायाबारे न्त्यसःलिसः छम्हमेम्हसिके न्यनेकने याय्फैगु	१.१ लय तथाः ब्वनेफैगु १.२ सः पिमकासें ब्वनेफैगु १.३ लय तथाः ब्वनेफैगु	१.१ छम्हेसिनं धाःगु न्यनाः च्वय्फैगु १.२ न्यनाः सारय् च्वय्फैगु १.३ न्हसः दय्का लिसः च्वय्फैगु १.५ कवितासम्बन्धी विधा वा विषयवस्तुया लिधंसाय् स्वतन्त्र व सामान्य रचना याय्फैगु	१.१ लयात्मक खँग्वःया अर्थ थुइकेफैगु १.२ उकियात वाक्यय् छ्यलेफैगु	१.१ खँग्वःवर्गया सामान्य म्हसीका सीकेफैगु १.१ नां खँग्वःया म्हसीका व छ्यलेफैगु १.२ सर्वनाम खँग्वःया म्हसीका व छ्यलेफैगु १.३ विशेषण खँग्वः म्हसीका छ्यलेफैगु १.४ लिफुति, सिन्हफुति व मिलाफुतिया छ्यला व अर्थ धाय्फैगु	थःत मौका व्यूगुलिं सुभाय् वीफैगु	८
२.	बाखं (लोक बाखं)	१.१ बाखंया विषयवस्तुबारे धाय्फैगु १.२ बाखंया भाव धाय्फैगु १.३ बाखंया घटनाक्रमबारे सहलह याय्फैगु १.४ बाखंया ताजिबारे सहलह	२.१ सः पिकया ब्वनेफैगु २.२ सः पिमकासें ब्वनेफैगु २.३ लयबद्ध कथं ध्वाथुइक कने व	२.१ ब्वंगु न्यनाः च्वय्फैगु २.२ बाखंया घटनाभवः टिपोट व मिले यानाः च्वय्फैगु २.३ बाखंया मूति च्वय्फैगु	२.१ खँत्वा (टुक्का), खँपु (उखान) या अर्थ थुइकेफैगु, उकिया भाव कनेफैगु	२.१ अव्यय पद छु खः सीकेफैगु २.२ निपात खँग्वःया म्हसीका छ्यलेफैगु २.३ संयोजक खँग्वः म्हसीका छ्यलेफैगु २.४ नामयोगी खँग्वः	छुं ज्याया लिच्वः थथे जुइफु धकाः विचाः तय्गु (	८

		<p>याय्फैगु</p> <p>१.५ बाखनय् गुजोगु परिवेश, समाज दु सहलह याय्फैगु</p> <p>१.६ थःम्ह न्यनातःगु लोकबाखं कनेफैगु</p>	<p>ब्वनेफैगु</p>	<p>२.४ बाखंया पात्र, विषयवस्तु च्वय्फैगु</p> <p>२.५ बाखंया सारांश च्वय्फैगु</p> <p>२.७ न्ह्यसःलिसः च्वय्फैगु</p> <p>२.८ पाठया व्याख्या विश्लेषण च्वय्फैगु</p> <p>२.९ स्वतन्त्र कथं बाखं रचना याय्फैगु</p>		<p>म्हसीका छ्यलेफैगु</p> <p>२.४ विस्मयादिवोधक खँग्वः म्हसीका छ्यलेफैगु</p> <p>२.५ क्रियायोगी (क्रियाविशेषण) खँग्वः म्हसीका छ्यलेफैगु</p> <p>२.६ ह्रस्व इकार व उकार अले दीर्घ ईकार व ऊकार म्हसीका छ्यलेफैगु</p>	<p>सम्भाव ना)</p>	
३.	जीवनी (राष्ट्रीय)	<p>२.१ व्यक्तिया योगदान छु छु विषयलय् दु धाय्फैगु</p> <p>२.२ व्यक्तिया योगदान छु छु दु धाय्फैगु</p> <p>२.३ व्यक्तिया जीवनया घटनाक्रम कनेफैगु</p> <p>२.४ पाठया ब्वनाः मेपिं ज्वःलापि छुछु दु न्यनेफैगु, धाय्फैगु</p>	<p>३.१ सः पिकया पाठ ब्वनेफैगु</p> <p>३.२ सः पिमकासें पाठ ब्वनेफैगु</p> <p>३.३ लय तथा ब्वनेफैगु</p>	<p>३.१ सम्बन्धित व्यक्तिया योगदान छु छु खः च्वय्फैगु</p> <p>३.२ व्यक्तिया सङ्घर्षवारे च्वय्फैगु</p> <p>३.३ पाठया मुति च्वय्फैगु</p> <p>३.४ न्ह्यसःलिसः च्वय्फैगु</p> <p>३.५ पाठया व्याख्या,</p>	<p>३.१ ज्वःलाःगु खँग्वः (पर्यायवाची), अखःगु खँग्वः (विपरीतार्थी), श्रुतिसमभिन्नार्थक, अनेकाथी खँग्वःया म्हसीका छ्यलेफैगु</p>	<p>३.१ पूर्णविराम, अल्पविराम, अर्धविराम, न्ह्यसःचिं, उदगारचिं, योजक चिं, कोष्ठक चिं, निर्देश चिं म्हसीका छ्यलेफैगु</p> <p>३.२ वर्णविन्यासया म्हसीका छ्यलेफैगु</p> <p>३.३ वस्तु ल्याः</p>	<p>छुं ज्याबारे बांला वा बांमला धकाः मूल्याङ् कन याय्फैगु</p>	८

				विश्लेषण चय्युफैगु ३.६ पाठया बुंदा टिपोट व सारांश चय्युफैगु ३.७ अनुकरण याय्वहपिं व्यक्तिया सामान्य म्हसीका चय्युफैगु		खाय्युगु (छसु, छकले, छथु, छावाः, छधी, छखि, छमा, छथ्व) थुइका वाक्यय् छयले फैगु ।		
४.	व्यवहारिक चय्युगु (निवेदनपौ)	४.१ निवेदनया छु खः धाय्युफैगु ४.२ निवेदनय् छाया च्वइ धाय्युफैगु ४.३ निवेदनबारे सहलह याय्युफैगु ४.४ निवेदनया संरचनाबारे धाय्युफैगु	४.१ सः पिकया ब्वनेफैगु ४.२ सः पिमकासें ब्वनेफैगु ४.३ लय तथा ब्वनेफैगु	४.१ निवेदनया विषय चय्युफैगु ४.२ वहे प्रकृतिया निवेदन मेगु थासय्या नं चय्युफैगु	४.१ प्राविधिक खँगवः म्हसीकेफैगु ४.२ पौ लेखनय् छयलीगु प्राविधिक खँगवःया छयला सीकेफैगु	४.१ धातुया म्हसीका वीफैगु ४.२ कृत धातु, तद्वित धातु, नां धातु धाय्युफैगु ४.३ कृदन्त खँगवः, तद्वित खगवः म्हसीकेफैगु ४.४ कृदन्त व तद्वित खँगवःयात वाक्यय् छयलेफैगु	थःगु थाय् म्हसीका मेपिंत सम्बोधन याय्युफैगु	८
५.	खँलाबला (साँस्कृतिक निबन्ध)	५.१ न्हूगु दँबारे म्हसीका वीफैगु ५.२ न्हूगु दँया महत्त्वबारे धाय्युफैगु ५.३ नेपाल संबत्या प्रादुर्भाव जूगु	५.१ सः पिकया ब्वनेफैगु ५.२ सः पिमकासें	५.१ च्वखँया विषयवस्तु चय्युफैगु ५.२ पाठया बुंदा	५.१ समावेशक-समावेश्य खँगवःया म्हसीकेफैगु ५.१ समावेशक व	५.१ खगवः (शब्द) गुकथं दय्का तैगु सीकेफैगु (उपसर्ग/प्रत्यय/	छुं जूगुया कारण व प्रभाव	८

	गथे : न्हूदँ	बारे स्वापुया खँ कनेफैगु ५.४ शंखधर साख्वाललिसेंया बाखं कनेफैगु ५.५ नेपालय् छ्यलाच्चंगु थीथी संबतबारे सहलह याय्फैगु ५.६ संबत् छ्यलातःगु माला पासापिं दथुइ तय्फैगु	ब्वनेफैगु ५.३ लय तथाः ब्वनेफैगु	ल्यय्यफैगु ५.३ न्ह्यसःया लिसः च्वय्फैगु ५.४ च्खँया अनुच्छेदया सार खँ च्वय्फैगु ५.५ पाठ ब्वनाः छुं मेगु संबत्बारे माला सामान्य कथं म्हसीका च्वय्फैगु	समावेश्य खँग्वःयात वाक्यय् छ्यलेफैगु	द्वित्व/समास) ५.२ उपसर्गया म्हसीका वीफैगु ५.३ प्रत्ययया म्हसीका वीफैगु ५.४ वर्णविन्यासया म्हसीका व छ्यलेफैगु (ब, व, ओ)	कनेफैगु	
६.	बाखं (यथार्थपरक आधुनिक बाखं)	६.१ बाखंया विषयवस्तु धाय्फैगु ६.२ बाखं पात्रया खँ कनेफैगु ६.३ बाखंया घटनाक्रम कनेफैगु ६.४ बाखंया मूभाव कनेफैगु ६.५ बाखंच्वमिया बारे म्हसीका वीफैगु ६.५ बाखनय् दुने वःगु थीथी पक्षबारे सहलह याय्फैगु	६.१ सः पिकया ब्वनेफैगु ६.२ सः पिमकासें ब्वनेगु व न्ह्यसःलिसः याय्फैगु ६.३ लय तथाः ब्वनेफैगु	६.१ बाखंया घटनाभवः टिपोट याय्फैगु ६.३ बाखंया पात्रत सत्पात्र, असत् पात्र सुसु खः च्वय्फैगु ६.४ विषयवस्तु च्वय्फैगु ६.५ बाखंया सारांश च्वय्फैगु ६.७ न्ह्यसःया लिसः च्वय्फैगु ६.८ पाठया सामान्य	६.१ अनुकरणात्मक खँग्वःम्हसीके फैगु ६.२ बियातःगु अनुकरणात्मक खँग्वःयात वाक्यय् छ्यलेफैगु	६.१ द्वित्व खँग्वःया म्हसीका वी फैगु ६.१ पूर्ण द्वित्व म्हसीका बियाः खँग्वः म्हसीकेफैगु ६.२ आंशिक द्वित्व खँग्वःया म्हसीका वीफै म्हसीका बिया खँग्वः म्हसीकेफैगु ६.३ अपरावर्तित खँग्वःया म्हसीका बियाः खँग्वः	थःम्हं द्वंकुगुलिं पश्चाय् चाया खँ धाय्फैगु	८

				व्याख्या विश्लेषण चव्युफैगु ६.९ स्वतन्त्र कथं बाखं रचना यायुफैगु		म्हसीकेफैगु ६.४ समासबारे धायु फैगु व समास म्हसीकेफैगु वर्णविन्यासया म्हसीका व छयला (य/ए)		
७.	न्ववायुगुकला (सुसाकुसा, समाज, नागरिक कर्तव्यबारे)	७.१ पाठया विषयबारे धायुफैगु ७.२ पाठयु सुसाकुसा व ल्वय्या स्वापुबारे सहलह यायुफैगु ७.३ छें व समाजयु थुकिया प्रभावबारे कनेफैगु ७.४ नागरिकतयुगु कर्तव्य व जिम्मेवारी छेंयु व समाजयु छु दु सहलह याना: कनेफैगु ७.५ समाजयु गुकथं थ:म्हं नं भूमिका म्हितेफैगु कनेफैगु	७.१ स: पिकया व्वनेफैगु ७.२ स: पिमकासें व्वने व न्यनेकने यायुफैगु	७.१ पाठया विषयवस्तु चव्युफैगु ७.२ पाठया सारांश चव्युफैगु ७.३ पाठया महत्त्वपूर्ण खं बुंदागत कथं चव्युफैगु ७.४ पाठया न्ह्यस:या लिस: चव्युफैगु ७.५ पाठया सामान्य व्याख्या व विश्लेषण चव्युफैगु ७.६ स्वतन्त्र कथं सामान्य बाखं रचना यायुफैगु	७.१ नेवा:या सांस्कृतिकसम्बन्धी खंनव:या अर्थ छयायुफैगु	७.१ ई (काल) या म्हसीका वीफैगु ७.२ भूत काल म्हसीकेफैगु ७.२ अभूत काल म्हसीकेफैगु ७.३ वर्णविन्यासया म्हसीका व उकियात वाक्ययु छयलेफैगु (ऋ/रि/श/ष/स)	दसु वीया थ:गु खं पुष्टि यायुफैगु	८

८.	चिनाखँ (देशप्रेम, नैतिक चेतनां जा:गु)	८.१ पाठया विषयबारे धाय्फैगु ८.२ पाठय् बुँदा धाय्फैगु ८.३ पाठया मूल भावबारे सहलह याय्फैगु ८.४ छप्पं जुइगु बल खः धैगु खँय् छलफल याय्फैगु ८.५ देश विकासया नितिं कवितां गुकथं सन्देश बी धैगु खँ तय्फैगु	८.१ सः पिकया ब्वनेफैगु ८.२ सः पिमकासें ब्वने व न्यनेकने याय्फैगु	८.१ पाठया विषयवस्तु च्वय्फैगु ८.२ चिनाखँया सारांश च्वय्फैगु ८.३ पाठया महत्त्वपूर्ण खँ बुँदागत कथं च्वय्फैगु ८.४ पाठया न्त्यसःया लिसः च्वय्फैगु ८.५ पाठया सामान्य व्याख्या व विश्लेषण च्वय्फैगु ८.६ स्वतन्त्र कथं सामान्य बाखं रचना याय्फैगु	८.१ लघुतावाची खँवःया म्हसीका व छ्यला	८.१ कारकया म्हसीका बीफैगु (कर्ता, कर्म, करण, सम्प्रदान, अपादान, अधिकरण) ८.२ विभाक्तिया म्हसीका बीफैगु (,यात, , निसें, या, गु,म्ह, य्) ८.३ वर्णविन्यासया म्हसीका (छ/क्ष)	मेपिनिगु बांलागु ज्यायात प्रसंशा याय्फैगु	८
९.	च्वखँ (सांस्कृतिक)	९.१ पाठया विषयबारे धाय्फैगु ९.२ पाठय् न्हेथनातःगु जात्राया बारे धाय्फैगु ९.३ किपाः क्यनाः जात्राबारे सहलह याय्फैगु	९.१ सः पिकया ब्वनेफैगु ९.२ सः पिमकासें ब्वने व न्यनेकने याय्फैगु	९.१ पाठया विषयवस्तु च्वय्फैगु ९.२ पाठया महत्त्वपूर्ण खँ बुँदागत कथं च्वय्फैगु ९.३ च्वखँया सारांश	९.१ प्राविधिक/पारिभाषि क खँवःया म्हसीका व छ्यला	९.१ वाक्यया म्हसीका बीफैगु ९.२ सरल वाक्यया म्हसीका बीफैगु ९.३ मिश्र वाक्यया	छुं खँय् थःगु सुभावा बी फैगु	८

		<p>९.४ थः जात्रा/पर्व मनूतयनितिं गुलि महत्त्व दु सामान्य कथं म्हसीकायात लिधंसा दय्का कनेफैगु</p> <p>९.५ येंयाया विशेषताबारे सहलह याय्फैगु</p> <p>९.६ स्वनिगलय् मेगु जात्रा छु छु दु धकाः कनेफैगु</p>		<p>च्वय्फैगु</p> <p>८.४ पाठया न्त्यसःया लिसः च्वय्फैगु</p> <p>८.५ पाठया सामान्य व्याख्या व विश्लेषण च्वय्फैगु</p> <p>८.६ स्वतन्त्र कथं सामान्य च्वखँ रचना याय्फैगु</p>		<p>म्हसीका बीफैगु</p> <p>९.४ संयुक्त वाक्यया म्हसीका बीफैगु</p> <p>९.५ वर्णविन्यासया म्हसीका व छयला)</p> <p>म्ह,न्ह,....</p>		
१०.	<p>दैनिकी</p> <p>(सम्पदा, संस्कार, थाय् म्हसीका बीगु)</p>	<p>१०.१ पाठय विषयवस्तुबारे धाय्फैगु/न्यनेफैगु</p> <p>१०.२ पाठया मूल सार कनेफैगु</p> <p>१०.३ व थासय् छु छु खन धाय्फैगु</p> <p>१०.४ निगू थाय्या धार्मिक र सांस्कृतिक महत्त्वबारे धाय्फैगु</p> <p>१०.५ दैनिकी च्वय्गु प्रकृया/संरचनाबारे धाय्फैगु</p> <p>१०.६ थःगु त्वाल्य् नं थथे</p>	<p>१०.१ सः पिकया ब्वनेफैगु</p> <p>१०.२ सः पिमकासें ब्वने व न्यनेकने याय्फैगु</p>	<p>१०.१ पाठया विषयवस्तु च्वय्फैगु</p> <p>१०.२ पाठया महत्त्वपूर्ण खँ बुँदागत कथं च्वय्फैगु</p> <p>१०.३ पाठया सारांश च्वय्फैगु</p> <p>१०.४ पाठया न्त्यसःया लिसः च्वय्फैगु</p> <p>१०.५ पाठया विषयवस्तुया सामान्य</p>	<p>१०.१ पर्यार्यवाची व विपरीतार्थी खँग्वःया म्हसीका व छयला</p>	<p>१०.१ वाक्य संश्लेषण व वाक्य विश्लेषणबारे धाय्फैगु</p> <p>१०.२ वाक्य संश्लेषण याय्फैगु</p> <p>१०.३ वाक्य विश्लेषण याय्फैगु</p> <p>१०.४ वाक्य संश्लेषण व विश्लेषणयाकुतः</p>	न्यनेकने	८

		सम्पदात दुगु खँ कनेफैगु		व्याख्या व विश्लेषण याय्फैगु १०.५ स्वतन्त्र कथं सामान्य बाखं रचना याय्फैगु		याय्फैगु		
११.	बाखं (लोकबाखं)	११.१ बाखंया विषयवस्तुबारे धाय्फैगु ११.२ बाखंया भाव धाय्फैगु ११.३ बाखंया घटनाक्रमबारे सहलह याय्फैगु ११.४ बाखंया ताजिबारे सहलह याय्फैगु ११.५ बाखनय् वःपिं पात्र, गुजोगु परिवेश, समाज दु सहलह याय्फैगु ११.५ बाखंच्वमिया बारे खँ कनेफैगु ११.६ थःम्ह न्यनातःगु बाखं कनेफैगु	१०.१ सः पिकया ब्वनेफैगु १०.२ सः पिमकासें ब्वनेफैगु १०.३ हाउभाउकथं ब्वनेफैगु १०.४ न्यनेकने याय्फैगु	११.१ पाठया विषयवस्तुबारे च्वय्फैगु ११.२ पाठया महत्त्वपूर्ण खँ बुँदागत कथं च्वय्फैगु ११.३ पाठया सारांश च्वय्फैगु ११.४ पाठया न्ह्यसःया लिसः च्वय्फैगु ११.५ सामान्य कथं व्याख्या व विश्लेषण याय्फैगु ११.६ छम्हेस्या धागु न्यनाः च्वय्फैगु ११.७ बाखं च्वय्फैगु	११.१ अनेकार्थी खँगवःया म्हसीका व छयला ११.१ पद सङ्गतिया म्हसीका वीफैगु ११.२ पुरुषया लिधंसाय् वाक्य हिलेफैगु ११.३ आदरया लिधंसाय् वाक्य हिलेफैगु ११.४ बाह्रखरीया संरचना म्हसीका ब्वनेत व च्वय्त अपुका वी	न्ह्यसलि सः याय्फैगु (न्यनेकने)	८	

				११.८ सम्बन्धित विधा वा विषयवस्तुया लिङ्गसाय् स्वतन्त्र रचना याय्फैगु				
१२.	जीवनी (साहित्यकार/ संस्कृतिविद्)	१२.१ पाठय् सुयागु जीवनी व छु छु विषयवस्तु धाय्फैगु १२.२ व्यक्तिया जीवनया घटनाक्रम कनेफैगु १२.३ व्यक्तिया योगदान छु लागाय् दु धाय्फैगु १२.४ पाठ ब्वना: मेपिं नं हनेवह:पिं सर्जकत बारे धाय्फैगु १२.५ थ: च्वनाथाय् हनेमा:पिं व्यक्तित्वपिं दुसा धाय्फैगु	१२.१ स: पिकया ब्वनेफैगु १२.२ स: पिमकासें ब्वनेफैगु	१२.१ पाठया विषयवस्तुबारे च्वय्फैगु १२.२ पाठया महत्त्वपूर्ण खँ बुँदागत कथं च्वय्फैगु १२.३ पाठया सारांश च्वय्फैगु १२.४ पाठया न्ह्यस:या लिस: च्वय्फैगु १२.५ सामान्य कथं व्याख्या व विश्लेषण याय्फैगु १२.६ छम्हेस्या धागु न्यना: च्वय्फैगु १२.७ सम्बन्धित विधा वा विषयवस्तुया लिङ्गसाय् स्वतन्त्र रचना याय्फैगु	१२. प्राविधिक/ पारिभाषिक खँव:या म्हसीका व छ्यला	१२.१ छगू पद सङ्गति दुगु वाक्य मेगु पद सङ्गती हिलेफैगु १२.२ वर्णविन्यासया म्हसीका व छ्यलेफैगु	थ:गु इच्छा व्यक्त याय् फैगु	८
१३.	चिनाखँ	१३.१ पाठया विषयबारे धाय्फैगु	१३.१ स: पिकया	१३.१ पाठया	१३.१ छगू खँव:या	१३.१ वाक्यया भाव	इनाप याय्फैगु	८

	(जातीय गौरव/राष्ट्रियता)	<p>१३.२ पाठय् मूल भाव धाय्फैगु</p> <p>१३.३ पाठया जातीय गौरव, स्वाभिमान, पहिचानया खँय् सहलह याय्फैगु</p> <p>१३.४ कविया म्हसीका व योगदान बारे सहलह याय्फैगु</p> <p>१३.५ जातीय अधिकारबारे सहलह याय्फैगु</p>	<p>व्वनेफैगु</p> <p>१३.२ सः पिमकासें व्वनेफैगु</p> <p>१३.३ हाउभाउकथं व्वनेफैगु</p> <p>१३.४ न्यनेकने याय्फैगु</p>	<p>विषयवस्तुबारे च्वय्फैगु</p> <p>१३.२ पाठया महत्त्वपूर्ण खँ बुँदागत कथं च्वय्फैगु</p> <p>१३.३ पाठया सारांश च्वय्फैगु</p> <p>१३.४ पाठया न्ह्यसःया लिसः च्वय्फैगु</p> <p>१३.५ सामान्य कथं व्याख्या व विश्लेषण याय्फैगु</p> <p>१३.६ छम्हेस्या धागु न्यनाः च्वय्फैगु</p>	म्हसीका व छ्यला	<p>छु खः धाय्फैगु</p> <p>१३.२ सामान्यार्थक वाक्यया म्हसीका वीफैगु</p> <p>१३.३ इच्छार्थक वाक्यया म्हसीका वीफैगु</p> <p>१३.४ सम्भावनार्थक वाक्यया म्हसीका वीफैगु</p>	- विनयशीलता)	
१४.	वक्तृत्व कला (गथे - मांभाय्या महत्त्व)	<p>१४.१ पाठया विषयवस्तुबारे धाय्फैगु</p> <p>१४.२ पाठया सारयात धाय्फैगु</p> <p>१४.३ खँलाबल्हाय् गुजोगु तर्कवितर्क वल धाय्फैगु</p> <p>१४.४ मां भाय् छु खः म्हसीका</p>	<p>१४.१ सः पिकया व्वनेफैगु</p> <p>१४.२ सः पिमकासें व्वनेफैगु</p>	<p>१४.१ पाठय् छ्यलातःगु वस्तुबारे च्वय्फैगु</p> <p>१४.२ पाठया खँयात बुँदागत कथं च्वय्फैगु</p> <p>१४.३ पाठबारे न्ह्यसःया लिसः च्वय्फैगु</p> <p>१४.४ पाठया व्याख्या व</p>	१४.१ मौलिक व आगन्तुक खँवःया म्हसीका व छ्यला	<p>१४.१ इच्छार्थक वाक्यया म्हसीका वीफैगु</p> <p>१४.२ सङ्केतार्थ वाक्यया म्हसीका वीफैगु</p> <p>१४.३ वर्णविन्यासया</p>	थीथी कासाबा रे खँ इनेफैगु	८

		बीफैगु १४.५ भाय्या महत्त्व कनेफैगु १४.६ थः जःखः छु छु मांभाय्या मनूत च्वनाच्चंगु दु धाय्फैगु १४.७ नेपालय् गुलि मांभाय् ल्हाइपिं दु मालाः धाय्फैगु		विश्लेषण याय्फैगु १४.५ थःगु मां भाय्या बारे च्वय्फैगु १४.५ मां भाय्बारे सामान्य लेख च्वय्फैगु		म्हसीका व छ्यला (पञ्चम वर्ण)		
१५.	यात्रा वर्णन (थाय्, जाति, संस्कार, वातावरण आदि म्हसीके वीगु)	१५.१ पाठया विषयबारे धाय्फैगु १५.२ यात्राया फाइदाबारे कनेफैगु १५.३ सिलु तीर्थया भौगोलिक व साँस्कृतिक खँया सामान्य खँ धाय्फैगु १५.४ सिलुतीर्थनापं स्वाःगु बाखं कनेफैगु १५.५ नेवाः समाजय् थथे धार्मिक, साँस्कृतिक व भ्रमण याइगु संस्कार कथं मेथाय् नं गन गन वनेगु चलनबारे सहलह याय्फैगु १५.६ नेपालय् थीथी जातजातिया	१५.१ सः पिकया व्वनेफैगु १५.२ सः पिमकासं व्वनेफैगु	१५.१ पाठया विषयवस्तुबारे च्वय्फैगु १५.२ पाठया महत्त्वपूर्ण खँ बुँदागत कथं च्वय्फैगु १५.३ पाठया सारांश च्वय्फैगु १५.४ पाठया न्ह्यसःया लिसः च्वय्फैगु १५.५ सामान्य कथं व्याख्या व विश्लेषण याय्फैगु १५.६ छम्हेस्या धागु	१५.१ पद व पदावलीया म्हसीका व छ्यला	१५.१ वाक्यान्तरण १५.२ छगू भावया वाक्ययात मेगु भावय् हिलेफैगु १५.३ वर्णविन्यासया म्हसीका व छ्यला (पदयोग / पदवियोग)	विषयबा रे धाय्फैगु	ङ

		तीर्थस्थलबारे सामान्यकथं धाय्फैगु		न्यना: च्वय्फैगु				
१६.	च्वखँ (सीप/कला)	१६.१ पाठया विषयबारे धाय्फैगु १६.२ पाठय् मूल भाव धाय्फैगु १६.३ ज्या कथं जातया नां च्वंगुबारे धाय्फैगु १६.४ जातिया बारे खँ कनेफैगु १६.५ ज्या याना: जातिगत नां च्वंगु जातिया नांबारे सहलह याय्फैगु १६.४ मनू दथुइ जातभात कथं भेदभाव याय्मज्युगु खँ धाय्फैगु	१५.१ स: पिकया ब्वनेफैगु १५.२ स: पिमकासें ब्वनेफैगु	१६.१ पाठया विषयवस्तुबारे च्वय्फैगु १६.२ पाठया महत्त्वपूर्ण खँ बुँदागत कथं च्वय्फैगु १६.३ पाठया सारांश च्वय्फैगु १६.४ पाठया न्ह्यस:या लिस: च्वय्फैगु १६.५ सामान्य कथं व्याख्या व विश्लेषण याय्फैगु १६.६ छम्हेस्या धागु न्यना: च्वय्फैगु	१६.१ अनुकरणात्मक खँव:या म्हसीका व छ्यला १६.२ वर्णविन्यासको म्हसीका व छ्यला	१६.१ भाव (सामान्यार्थ, आज्ञार्थ, सम्भावनार्थ, इच्छार्थ, सङ्केतार्थ) १६.२ वर्णविन्यासको म्हसीका व छ्यला	छुं विषयबा रे खँ तय्फैगु	८

४.(ग) विषयवस्तुया लागाभव: व विस्तृतीकरण (तगिं ८/च्यागु)

भवः ल्याः								
	विधा व विषयवस्तु	न्यनेगु व न्ववाय्गु	ब्बनेगु	च्वय्गु	खँगवःधुकू	भाषिक संरचना व वर्णविन्यास	भाषिक प्रकार्य	कार्य घण्टा
१.	चिनाखँ/कविता (राष्ट्रीय भावयुक्त)	न्यनेगु व विषयवस्तुया बारे १.१ कविताया विषयवस्तु धाय्फैगु १.२ कविताया भाव धाय्फैगु १.३ कविताया विषयवस्तुबारे छलफल याय्फैगु १.४ च्वमि व कवितायाबारे न्त्यसःलिसः छम्हमेम्हसिके न्यनेकने याय्फैगु	१.१ लयतयाः ब्वनेफैगु १.२ सः पिमकासें ब्वनेफैगु १.३ लय तयाः ब्वनेफैगु	१.१ छम्हेसिनं धाःगु न्यनाः च्वय्फैगु १.२ न्यनाः सारय् च्वय्फैगु १.३ न्हसः दय्का लिसः च्वय्फैगु १.५ कवितासम्बन्धी विधा वा विषयवस्तुया लिधंसाय् स्वतन्त्र व सामान्य रचना याय्फैगु	१.१ लयात्मक खँगवःया अर्थ थुइकेफैगु व उकियात वाक्यय् छयलेफैगु ।	१.१ खँगवःवर्गया सामान्य म्हसीका सीकेफैगु १.१ नां खँगवःया म्हसीका व छयलेफैगु १.२ सर्वनाम खँगवःया म्हसीका व छयलेफैगु १.३ विशेषण खँगवः म्हसीका छयलेफैगु १.४ मिलाफुति, सिन्हफुति व लिफुति छयलेफैगु	थःत मौका व्यूगुलिं सुभाय् वीफैगु	८

२.	बाखं (लोकबाखं)	१.१ बाखंया विषयवस्तुबारे धाय्फैगु १.२ बाखंया भाव धाय्फैगु १.३ बाखंया घटनाक्रमबारे सहलह याय्फैगु १.४ बाखंया ताजिबारे सहलह याय्फैगु १.५ बाखनय् गुजोगु परिवेश, समाज दु सहलह याय्फैगु १.६ थःम्ह न्यनातःगु लोकबाखं कनेफैगु	२.१ सः पिकया ब्वनेफैगु २.२ सः पिमकासें ब्वनेफैगु २.३ लयबद्ध कथं ध्वाथुइक कने व ब्वनेफैगु	२.१ ब्वंगु न्यनाः च्वय्फैगु २.२ बाखंया घटनाभवः टिपोट व मिले यानाः च्वय्फैगु २.३ बाखंया मुति च्वय्फैगु २.४ बाखंया पात्र, विषयवस्तु च्वय्फैगु २.५ बाखंया सारांश च्वय्फैगु २.७ न्ह्यसःलिसः च्वय्फैगु २.८ पाठया व्याख्या विश्लेषण च्वय्फैगु २.९ स्वतन्त्र कथं बाखं रचना याय्फैगु	२.१ खँत्वा (टुक्का), खँपु (उखान) या अर्थ थुइकेफैगु, उकिया भाव कनेफैगु	२.१ अव्यय पद छु खः सीकेफैगु २.२ निपात खँग्वःया म्हसीका छ्यले फैगु २.३ संयोजक खँग्वः म्हसीका छ्यलेफैगु २.४ नामयोगी खँग्वः म्हसीका छ्यलेफैगु २.४ विस्मयादिवोधक खँग्वः म्हसीका छ्यलेफैगु २.५ क्रियायोगी (क्रियाविशेषण) खँग्वः म्हसीका छ्यलेफैगु २.६ ह्रस्व इकार व उकार अले दीर्घ ईकार व ऊकार म्हसीका छ्यलेफैगु	छुं ज्याया लिच्वः थथे जुइफु धकाः बिचाः तय्गु (सम्भाव ना)	८
३.	जीवनी (नेपालभाषा, संस्कार वा	२.१ व्यक्तिया योगदान छु छु विषयलय् दु धाय्फैगु २.२ व्यक्तिया योगदान छु छु दु	३.१ सः पिकया पाठ ब्वनेफैगु ३.२ सः पिमकासें पाठ	३.१ सम्बन्धित व्यक्तिया योगदान छु छु खः च्वय्फैगु	३.१ ज्वःलाःगु खँग्वः (पर्यायवाची), अखःगु खँग्वः (विपरीतार्थी),	३.१ पूर्णविराम, अल्पविराम, अर्धविराम, न्ह्यसःचिं,	छुं ज्याबारे बांला वा	८

	भाषिक योगदान व्यूह)	धाय्फैगु २.३ व्यक्तिता जीवनया घटनाक्रम कनेफैगु २.४ पाठया वना: मेपिं ज्व:लापि छुछु दु न्यनेफैगु, धाय्फैगु	व्वनेफैगु ३.३ लय तथा व्वनेफैगु	३.२ व्यक्तिता सङ्घर्षवारे च्वय्फैगु ३.३ पाठया मुति च्वय्फैगु ३.४ न्ह्यस:लिस: च्वय्फैगु ३.५ पाठया व्याख्या, विश्लेषण च्वय्फैगु ३.६ पाठया बुंदा टिपोट व सारांश च्वय्फैगु ३.७ अनुकरण याय्बहपिं व्यक्तिता सामान्य म्हसीका च्वय्फैगु	श्रुतिसमभिन्नार्थक, अनेकाथी खँग्व:या म्हसीका छ्यलेफैगु	उदगारचिं, योजक चिं, कोष्ठक चिं, निर्देश चिं म्हसीका छ्यलेफैगु ३.२ वर्णविन्यासया म्हसीका छ्यलेफैगु ३.३ वस्तु ल्या: खाय्गु (छकू, छफि, छकाय्, छज्व:, छधा:, छपु, छप्वाक, छवारा, ...) थुइका वाक्यय् छ्यलेफै ।	वांमला धका: मूल्याङ् कन याय्फैगु	
४.	व्यवहारिक च्वय्गु (निवेदनपा)	४.१ निवेदनया छु ख: धाय्फैगु ४.२ निवेदनय् छाय् च्वइ धाय्फैगु ४.३ निवेदनवारे सहलह याय्फैगु ४.४ निवेदनया संरचनावारे धाय्फैगु	४.१ स: पिकया व्वनेफैगु ४.२ स: पिमकासें व्वनेफैगु	४.१ निवेदनया विषय च्वय्फैगु ४.२ वहे प्रकृतिता निवेदेन मेगु थासय्या नं च्वय्फैगु	४.१ प्राविधिक खँग्व: म्हसीकेफैगु ४.२ पौ लेखनय् छ्यलीगु प्राविधिक खँग्व:या छ्यला सीकेफैगु	४.१ धातुया म्हसीकावीफै ४.२ कृत धातु, तद्वित धातु, नां धातु म्हसीकेफैगु ४.३ कृदन्त खँग्व:, तद्वित खग्व: म्हसीकेफैगु	थ:गु थाय् म्हसीका मेपिंत सम्बोध न याय्फैगु	८

						४.४ कृदन्त व तद्वित खँवःयात वाक्य्य् छ्यलेफैगु ४.५ बाह्वखरीया संरचना म्हसीका ब्वनेत व च्वय्त अपुका वीफैगु		
५.	च्वखँ (साँस्कृतिक / पर्व म्हसीका दुगु निबन्ध)	५.१ जात्रा छु खः धाय्फैगु ५.२ त्राया विषयवस्तु कनेफैगु ५.३ जात्राया बाखं कनेफैगु ५.४ जात्राया मेथाय् नं दुगु खँ कनेफैगु ५.५ ब्वमिं जात्रानापं स्वापुदुगु मेगु जात्राया खँ नं ब्वमिं धाय्फैगु ५.६ जात्राया विशेषताबारे सहलह याय्फैगु	५.१ सः पिकाया ब्वनेफैगु ५.२ न्त्यसःलिसः याय्फैगु ५.३ च्वखँया संरचना धाय्फैगु ५.५ पाठया विषयवस्तु धाय्फैगु	५.१ च्वखँया विषयवस्तु च्वय्फैगु ५.२ न्त्यसःया लिसः च्वय्फैगु ५.३ न्त्यसः दय्का लिसः च्वय्फैगु ५.४ च्वखँया अनुच्छेदया सार खँ च्वय्फैगु ५.७ पाठ ब्वनाः छुं विषयया खँ च्वय्फैगु	५.१ समावेशक- समावेश्य खँवःया म्हसीकेफैगु ५.१ समावेशक व समावेश्य खँवःयात वाक्य्य् छ्यलेफैगु	५.१ खग्वः (शब्द) गुकथं दय्का तैगु सीकेफैगु (उपसर्ग/प्रत्यय/ द्वित्व/समास) ५.२ उपसर्गया म्हसीका वीफैगु ५.३ थीथी उपसर्ग स्वानाः खँवः दय्केफैगु ५.३ प्रत्ययया म्हसीका वीफैगु ५.४ थीथी प्रत्यय स्वानाः खँवः	छुं जूगुया कारण व प्रभाव कनेफैगु	८

						दय्केफैगु ५.५ वर्णविन्यासया म्हसीका व छ्यला (ब, व, ओ)		
६.	बाखं (यथार्थपरक बाखं)	६.१ बाखंया विषयवस्तु धाय्फैगु ६.२ बाखं पात्रया खँ कनेफैगु ६.३ बाखंया घटनाक्रम कनेफैगु ६.४ बाखंया मूभाव कनेफैगु ६.५ बाखनय् दुने वःगु थीथी पक्षबारे सहलह याय्फैगु	६.१ सः पिकया ब्वनेफैगु ६.२ सः पिमकासें ब्वनेगु व न्ह्यसःलिसः याय्फैगु ६.३ लय तथा; हाउभाउ सलं ब्वनेफैगु	६.१ बाखंया घटनाभवः टिपोट याय्फैगु ६.३ बाखंया पात्रत सत्पात्र, असत् पात्र सुसु खः च्वय्फैगु ६.४ विषयवस्तु च्वय्फैगु ६.५ बाखंया सारांश च्वय्फैगु ६.७ न्ह्यसःया लिसः च्वय्फैगु ६.८ पाठया सामान्य व्याख्या विश्लेषण च्वय्फैगु ६.९ स्वतन्त्र कथं बाखं रचना याय्फैगु	६.१ अनुकरणात्मक खँवः म्हसीके फैगु ६.२ बियातःगु अनुकरणात्मक खँवःयात वाक्यय् छ्यले फैगु	६.१ द्वित्व खँवःया म्हसीका बी फैगु ६.१ पूर्ण द्वित्व म्हसीका बियाः खँवः म्हसीके फैगु ६.२ आंशिक द्वित्व खँवःया म्हसीका बीफै म्हसीका बिया खँवः म्हसीके फैगु ६.३ अपरावर्तित खँवःया म्हसीका बियाः खँवः म्हसीके फैगु ६.४ समासबारे धाय् फैगु व समास म्हसीके फैगु वर्णविन्यासया	थःम्हं द्वंकुगुलिं पश्चाय् चाया खँ धाय् फैगु	८

						म्हसीका व छ्यला (य/ए)		
७.	खँल्हाबल्हा (संवाद) (नेवाःया सांस्कृतिक, प्राविधिक, जातीय, भाषिक योगदानबारे सहलह)	७.१ पाठया विषयबारे धाय्फैगु ७.२ पाठय् नेवाः भाषा, संस्कृति व प्राविधिक खँबारे सहलह याय्फैगु ७.३ नेवाः सभ्यतां नेपाःयात समृद्ध दय्केत योगदान व्युगु कनेफैगु ७.४ अथे हे मेमेगु जातिया नं योगदानबारे थःथः समुदाय कथं कनेफैगु ७.५ थः च्वनेगु जःखः छु छु जातयापिं मनूत दु व इमिगु जातीय विशेषता छु दु थःगु अनुभव कनेफैगु	७.१ सः पिकया ब्वनेफैगु ७.२ सः पिमकासें ब्वने व न्यनेकने याय्फैगु	७.१ पाठया विषयवस्तु च्वय्फैगु ७.२ बाखंया सारांश च्वय्फैगु ७.३ पाठया महत्त्वपूर्ण खँ बुँदागत कथं च्वय्फैगु ७.४ पाठया न्ह्यसःया लिसः च्वय्फैगु ७.५ पाठया सामान्य व्याख्या व विश्लेषण च्वय्फैगु ७.६ स्वतन्त्र कथं सामान्य बाखं रचना याय्फैगु	७.१ नेवाःया संस्कृतिसम्बन्धी खँवःया अर्थ छ्याय्फैगु	७.१ ई (काल) या म्हसीका बीफैगु ७.२ अभूत काल उकिया वाक्य दय्का दसु बीफैगु ८.३ भूत कालया रूपबारे म्हसीका बीफैगु उकिया दसु बीफैगु ८.४ वर्णविन्यासया म्हसीका व उकियात वाक्यय् छ्यलेफैगु (ऋ/रि/श/ष/स)	दसु बीया थःगु खँ पुष्टि याय्फैगु	८
८.	चिनाखँ (सामाजिक चेतया चिनाखँ)	८.१ पाठया विषयबारे धाय्फैगु ८.२ पाठय् नारीया समस्या छु छु वल धाय्फैगु ८.३ पाठया मूल भावबारे सहलह	८.१ सः पिकया ब्वनेफैगु ८.२ सः पिमकासें ब्वनेगु व न्यनेकने	८.१ पाठया विषयवस्तु च्वय्फैगु ८.२ चिनाखँया सारांश च्वय्फैगु	८.१ लघुतावाची खँवःया म्हसीका व छ्यला	८.१ कारकया म्हसीका व छ्यला कर्ता, कर्म, करण, सम्प्रदान, अपादान,	मेपिनिगु बांलागु ज्यायात प्रसंशा	८

		<p>याय्फैगु</p> <p>८.४ छँ नारी (मां, तता, तताजु आदिया) भूमिकाबारे छलफल याय्फैगु</p> <p>८.५ मिजंतयसं नारीयात गुकथं गुहाली याय्फै धका: सहलह याय्फैगु</p>	<p>याय्फैगु</p> <p>८.३ पाठया महत्त्वपूर्ण खँ बुँदागत कथं च्वय्फैगु</p> <p>८.४ पाठया न्त्यस:या लिस: च्वय्फैगु</p> <p>८.५ पाठया सामान्य व्याख्या व विश्लेषण च्वय्फैगु</p> <p>८.६ स्वतन्त्र कथं सामान्य बाखं रचना याय्फैगु</p>		<p>अधिकरण बीफैगु</p> <p>८.२ कारकया उदाहरण बीफैगु</p> <p>८.३ विभाक्तिया म्हसीका व छ्यला (, यात, , निसें, या, गु, म्ह, य)</p> <p>८.४ वर्णविन्यासया म्हसीका व छ्यला (छ/क्ष)</p>	याय्फैगु		
९.	<p>निबन्ध</p> <p>(जातीय पहिचान/ साँस्कृतिक)</p>	<p>९.१ पाठया विषयबारे धाय्फैगु</p> <p>९.२ पाठय् जातीय पहिचानबारे प्रकृयाबारे धाय्फैगु</p> <p>९.३ जातीय व साँस्कृतिक योगदानबारे सहलह याय्फैगु</p> <p>९.४ अथे हे मेमेगु जातिया ज्याया योगदानबारे सहलह याय्फैगु</p> <p>९.५ थ: च्वनेगु ज:ख: छु छु जातयापिं मनूत दु व इमिगु</p>	<p>९.१ स: पिकया ब्वनेफैगु</p> <p>९.२ स: पिमकासें ब्वनेगु व न्यनेकने याय्फैगु</p>	<p>९.१ पाठया विषयवस्तु च्वय्फैगु</p> <p>९.२ पाठया महत्त्वपूर्ण खँ बुँदागत कथं च्वय्फैगु</p> <p>९.३ प्रबन्धया सारांश च्वय्फैगु</p> <p>८.४ पाठया न्त्यस:या लिस: च्वय्फैगु</p> <p>८.५ पाठया सामान्य</p>	<p>९.१ प्राविधिक/पारिभाषिक खँव:या म्हसीका व छ्यला</p>	<p>९.१ वाक्यया म्हसीका बीफैगु</p> <p>९.२ सरल वाक्यया म्हसीका बीफैगु व वाक्य दय्केफैगु</p> <p>९.३ मिश्र वाक्यया म्हसीका बीफैगु व वाक्य दय्केफैगु</p> <p>९.४ संयुक्त वाक्यया म्हसीका बीफैगु व</p>	<p>छुं खँय् थ:गु सुभावा बीफैगु</p>	८

		जातीय विशेषता छु दु थःगु अनुभव कनेफैगु		व्याख्या व विश्लेषण चय्फैगु ८.६ स्वतन्त्र कथं सामान्य बाखं रचना याय्फैगु		वाक्य दय्केफैगु ९.५ वर्णविन्यासया म्हसीका व छ्यला) (श,ष,स)		
१०.	मनोवाद (विदेश्य ज्या यानाच्चंम्ह, ज्या मदया थाक्याचन, मौसम, नय्त्वने पाय्छि मजू ... छैय् पिहाँवय्गु चान्हय्या मनोवाद)	१०.१ पाठय विषयवस्तुबारे धाय्फैगु/न्यनेफैगु १०.२ पाठया मूल सार कनेफैगु १०.३ पाठय सकारात्मक व नकारात्मक गुजोगु विचार वल धैगु कनेफैगु १०.४ थुजोगु अवस्था वयाच्चंगुबारे थवंथः सहलह याय्फैगु १०.५ थःगु त्वाल्य नं थथे विदेश वनाच्चपिगुबारे नं कनेफैगु १०.६ नेपालीत छु छु याय्त विदेश वंगुबारे कनेफैगु	१०.१ सः पिकया ब्वनेफैगु १०.२ सः पिमकासें ब्वनेगु व न्यनेकने याय्फैगु	१०.१ पाठया विषयवस्तु चय्फैगु १०.२ पाठया महत्त्वपूर्ण खं बुँदागत कथं चय्फैगु १०.३ पाठया सारांश चय्फैगु १०.४ पाठया न्ह्यसःया लिसः चय्फैगु १०.५ स्वतन्त्र कथं सामान्य बाखं रचना याय्फैगु	१०.१ पर्यार्यवाची व विपरीतार्थी खंग्वःया म्हसीका व छ्यला	१०.१ वाक्य संश्लेषण व वाक्य विश्लेषणबारे धाय्फैगु १०.२ वाक्य संश्लेषण याय्फैगु १०.३ वाक्य विश्लेषण याय्फैगु १०.४ वाक्य संश्लेषण व विश्लेषणया कुतः याय्फैगु	न्यनेकने	८
११.	बाखं (समसामयिक	११.१ बाखंया विषयवस्तुबारे धाय्फैगु	१०.१ सः पिकया ब्वने फैगु	११.१ पाठया विषयवस्तुबारे चय्फैगु	११.१ अनेकार्थी खंग्वःया म्हसीका व	११.१ पद सङ्गतिा म्हसीका वीफैगु	न्ह्यसलि सः याय्	८

	आधुनिक बाखं)	<p>११.२ बाखंया भाव धाय्फैगु</p> <p>११.३ बाखंया घटनाक्रमबारे सहलह याय्फैगु</p> <p>११.४ बाखंया ताजिबारे सहलह याय्फैगु</p> <p>११.५ बाखनय् वःपिं पात्र, गुजोगु परिवेश, समाज दु सहलह याय्फैगु</p> <p>११.६ थःम्ह न्यनातःगु बाखं कनेफैगु</p>	<p>१०.२ सः पिमकासें ब्वनेफैगु</p> <p>१०.३ न्यनेकने याय्फैगु</p>	<p>११.२ पाठया महत्त्वपूर्ण खँ बुँदागत कथं च्वय्फैगु</p> <p>११.३ पाठया सारांश च्वय्फैगु</p> <p>११.४ पाठया न्ह्यसःया लिसः च्वय्फैगु</p> <p>११.५ सामान्य कथं व्याख्या व विश्लेषण याय्फैगु</p> <p>११.६ छम्हेस्या धागु न्यनाः च्वय्फैगु</p> <p>११.७ बाखं च्वय्फैगु</p> <p>११.८ सम्बन्धित विधा वा विषयवस्तुया लिधंसाय् स्वतन्त्र रचना याय्फैगु</p>	छयला	<p>११.१ पुरुषया लिधंसाय् वाक्य हिलेफैगु</p> <p>११.२ आदरया लिधंसाय् वाक्य हिलेफैगु</p> <p>११.३ पुरुष व आदरया लिधंसाय् सङ्गति याय्फैगु</p>	फैगु (न्यनेकने)	
१२.	जीवनी (साहित्यकार/ राजनीतिज्ञ)	<p>१२.१ पाठय् सुयागु जीवनी व छु छु विषयवस्तु धाय्फैगु</p> <p>१२.२ व्यक्तिया योगदान छु छु धाय्फैगु</p> <p>१२.३ व्यक्तिया जीवनया</p>	<p>१२.१ सः पिकया ब्वनेफैगु</p> <p>१२.२ सः पिमकासें ब्वनेफैगु</p> <p>१२.३ हावभावकथं</p>	<p>१२.१ पाठया विषयवस्तुबारे च्वय्फैगु</p> <p>१२.२ पाठया महत्त्वपूर्ण खँ बुँदागत कथं च्वय्फैगु</p> <p>१२.३ पाठया सारांश</p>	१२. प्राविधिक/ पारिभाषिक खँवःया म्हसीका व छयला	१२.१ वाक्यान्तरया कुतः याय्फैगु १२.२ वर्णविन्यासया म्हसीका व छयला	थःगु इच्छा व्यक्त याय्फैगु	८

		घटनाक्रम कनेफैगु १२.४ पाठया व्वना: मेपिं ज्व:लापि छुछु दु न्यनेफैगु, धाय्फैगु	व्वनेफैगु १२.४ न्यनेकने याय्फैगु	च्वय्फैगु १२.४ पाठया न्ह्यस:या लिस: च्वय्फैगु १२.५ सामान्य कथं व्याख्या व विश्लेषण याय्फैगु १२.६ छम्हेस्या धागु न्यना: च्वय्फैगु १२.७ सम्बन्धित विधा वा विषयवस्तुया लिधंसाय् स्वतन्त्र रचना याय्फैगु				
१३.	चिनाखँ (जातीय गौरव/राष्ट्रियता जा:गु)	१३.१ पाठया विषयबारे धाय्फैगु १३.२ पाठय् मूल भाव धाय्फैगु १३.३ पाठया जातीय गौरव, स्वाभिमान, पहिचानया खँय् सहलह याय्फैगु १३.४ कविया म्हसीका व योगदान बारे सहलह याय्फैगु १३.५ जातीय अधिकारबारे सहलह याय्फैगु	१३.१ स: पिकया व्वनेफैगु १३.२ स: पिमकासें व्वनेफैगु १३.३ हाउभाउकथं व्वनेफैगु १३.४ न्यनेकने याय्फैगु	१३.१ पाठया विषयवस्तुबारे च्वय्फैगु १३.२ पाठया महत्त्वपूर्ण खँ बुँदागत कथं च्वय्फैगु १३.३ पाठया सारांश च्वय्फैगु १३.४ पाठया न्ह्यस:या लिस: च्वय्फैगु १३.५ सामान्य कथं	१३.१ छगू खँव:या म्हसीका व छयला	१३.१ वाक्यया भाव छु ख: धाय्फैगु १३.२ सामान्यार्थक वाक्यया म्हसीका बी फैगु व सामान्यार्थक वाक्य च्वय्फैगु १३.३ इच्छार्थक वाक्यया म्हसीका बीफैगु व इच्छार्थक वाक्य च्वय्फैगु	इनाप याय्फैगु - विनयशी लता)	८

				व्याख्या व विश्लेषण याय्फैगु १३.६ छम्हेस्या धागु न्यना: चय्फैगु		१३.४ सम्भावनार्थक वाक्यया म्हसीका वीफैगु व सम्भावनार्थक वाक्य चय्फैगु		
१४.	कासा (पुलांगु कासाबारे च्वखँ)	१४.१ गुजोगु कासा धाय्फैगु १४.२ कासाय् छु छु छयली कनेफैगु १४.३ म्हितेबले गुजोगु अनुभूति जुल धाय्फैगु १४.४ थ्व कासा छु कासालिसें ज्व:ला वा वहे कथंया जूगु कनेफैगु १४.५ मेमेगु नेवा: कासाबारे सहलह याय्फैगु १४.६ थौकन्हे छु छु कासा म्हिताच्वंगु कनेफैगु १४.७ पुलांगु व न्हूगु कासाय् पा:गु खँ कनेफैगु १४.८ थीथी कासाया बारे पुचलय् सल्लाह याका: व कासाबारे	१४.१ स: पिकया ब्वनेफैगु १४.२ स: पिमकासें ब्वनेफैगु १४.३ हाउभाउकथं ब्वनेफैगु	१४.१ कासाय् छयलात:गु बस्तुबारे चय्फैगु १४.२ कासा म्हिता थ:त लगेजूगु अनुभव चय्फैगु १४.३ कासा छेँपने म्हितिगु कि छेँदुने म्हितिगु चय्फैगु १४.४ कासाबारे न्त्यस:या लिस: वीफैगु १४.४ नेवा: कासात मेगु छु छु दु चय्फैगु १४.५ आ: व:गु न्हून्हूगु कासा व प्रवृत्तिबारे बिचा: याना: चय्फैगु	१४.१ मौलिक व आगन्तुक खँगव:या म्हसीका व छयला	१४.१ इच्छार्थक वाक्यया म्हसीका वीफैगु व इच्छार्थक वाक्य चय्फैगु १४.२ सङ्केतार्थ वाक्यया म्हसीका वीफैगु व सङ्केतार्थक वाक्य दय्फैगु १४.३ वर्णविन्यासया म्हसीका व छयला (पञ्चम वर्ण)	थीथी कासाबा रे खँ इनेफैगु	८

		धाय्फैगु						
१५.	यात्रा वर्णन (थाय्, धार्मिक, सांस्कृतिक, भौगोलिक महत्व दुगु)	१५.१ पाठया विषयबारे धाय्फैगु १५.२ यात्राया फाइदाबारे कनेफैगु १५.३ थाय्या भौगोलिक व सांस्कृतिक खँया सामान्य खँ धाय्फैगु १५.४ स्वापुदुगु बाखं कनेफैगु १५.५ नेवा: समाजय् थथे धार्मिक, सांस्कृतिक व भ्रमण याइगु संस्कार कथं मेथाय् नं गन गन वनेगु चलनबारे सहलह याय्फैगु १५.६ नेपालय् थीथी जातजातिया तीर्थस्थलबारे सामान्यकथं धाय्फैगु	१५.१ स: पिकया ब्वनेफैगु १५.२ स: पिमकासें ब्वनेफैगु १५.३ हाउभाउकथं ब्वनेफैगु	१५.१ पाठया विषयवस्तुबारे च्वय्फैगु १५.२ पाठया महत्त्वपूर्ण खँ बुँदागत कथं च्वय्फैगु १५.३ पाठया सारांश च्वय्फैगु १५.४ पाठया न्ह्यस:या लिस: च्वय्फैगु १५.५ सामान्य कथं व्याख्या व विश्लेषण याय्फैगु १५.६ छम्हेस्या धागु न्यना: च्वय्फैगु	१५.१ पद व पदावलीया म्हसीका व छ्यला १५.२ पद व पदावलीया म्हसीका व छ्यला १५.३ वर्णविन्यासया म्हसीका व छ्यला (पदस्वाय्गु/पदयोग)	१५.१ वाक्यान्तरण १५.२ छगू भावया वाक्ययात मेगु भावय् हिलेफैगु १५.३ वर्णविन्यासया म्हसीका व छ्यला (पदस्वाय्गु/पदयोग)	विषयबा रे धाय्फैगु	८
१६.	वादविवाद प्रतियोगिता (गथे - प्राविधिक शिक्षा बांला कि सैद्धान्तिक शिक्षा)	१६.१ पाठया विषयबारे धाय्फैगु १६.२ पाठय् मूल भाव धाय्फैगु १६.३ निगुं पक्षया सबल पक्ष धाय्फैगु	१६.१ स: पिकया ब्वनेफैगु १६.२ स: पिमकासें ब्वनेफैगु १६.३ लय तया:	१६.१ पाठया विषयवस्तुबारे च्वय्फैगु १६.२ पाठया महत्त्वपूर्ण खँ बुँदागत कथं च्वय्फैगु १६.३ पाठया सारांश	१६.१ अनुकरणात्मक खँव:या म्हसीका व छ्यला १६.२ अनुकरणात्मक खँव:या म्हसीका व छ्यला १६.३ अनुकरणात्मक खँव:या म्हसीका व छ्यला	१६.१ भाव (सामान्यार्थ, आज्ञार्थ, सम्भावनार्थ, इच्छार्थ, सङ्केतार्थ)	छुं विषयबा रे खँ तय्फैगु	८

त:धं)	<p>१६.४ प्राविधिक पक्षं मनूया जीवनय् लाइगु प्रभाववारे धाय्फैगु</p> <p>१६.५ भाषिक पक्षं मनूया जीवनय् लाइगु प्रभाववारे कनेफैगु</p> <p>१६.४ मेगु छुमां (शीर्षक) तया: तगिंमय् धेधे बल्ला याकेफैगु</p>	ब्वनेफैगु	<p>च्वय्फैगु</p> <p>१६.४ पाठया न्ह्यस:या लिस: च्वय्फैगु</p> <p>१६.५ सामान्य कथं व्याख्या व विश्लेषण याय्फैगु</p> <p>१६.६ छम्हेस्या धागु न्यना: च्वय्फैगु</p>	१६.२ वर्णविन्यासको	म्हसीका व छ्यला	(पदवियोग/वियोग)		
-------	---	-----------	--	--------------------	-----------------	-----------------	--	--

५. स्यनेत सहजीकरण प्रक्रिया

आधारभूत तगिं ६-८ या नितिं सहजीकरण प्रक्रिया क्वछिनात:गु दु । स्यनामिं छम्ह सहज कर्ता नं ख: । स्यनामिं ब्वमिपिंत सक्षमता व तगिंगत सय्किगु उपलब्धि अपुक थुइका काय्मा: धका: विषयवस्तु स्यनेत छ्यलीगु ज्याभव: सहजीकरण प्रक्रिया ख: । भाषिक सिप व उकिया लिधंसाय् प्रकार्य भाषा स्यनिगुया मू आधार ख: । भाषा स्यनिगुदुने भाषिक सिप, खँग्व:धुकू व अभिव्यक्ति याय्गु नं स्यनेगु याइ । स्यनेगु सहजीकरण प्रक्रिया ब्वमि केन्द्रित, व्यक्तिगत व पुचलय् याइगु कुत:या लिधंसाय् सान्दर्भिक व स्यनेगुया नितिं गुहालिं याय्मा: । स्यनामिं ब्वमियात सय्केत मा:गु पृष्ठपोषण विया: सय्केगुली सहजीकरण याय्मा: । स्यनिगु सहजीकरण प्रक्रिया धइगु स्यनिगु व मनोविज्ञानया क्वछिना प्रक्रिया अनुसरण याइगु छगू कला ख: । तगिंमय् स्यनेबले व ब्वमियात भाषिक सिप स्यनिबले ब्वमिपिंत क्रियाशील याय्त् स्यनामिं सहजकर्ताया भूमिकाय् सक्रिय जुइमा: ।

भाषा स्यनिगु प्रक्रिया स्यनिगु व मनोविज्ञानया निश्चित प्रक्रियाया प्रभावकारिता स्यनिगु सहजीकरण प्रक्रियाय् क्वछिना तइ । स्यनिगु सहजीकरण प्रक्रिया ल्यय्वले सक्षमता व स्यनिगु उपलब्धि, विषयवस्तुया स्वरूप, मनोविज्ञान, स्रोत साधनया उपलब्धताय् ध्यान बीमा: । अथे हे ब्वनेकुथिया वातावरण व स्यनिगु सहजीकरण परिस्थिति, समय व ब्वमि सङ्ख्या, क्षमता व रुचि थुजागु पक्षय् ध्यान बीमा: । थुकिया नितिं क्वय् न्हेथनात:गु स्यनिगु सहजीकरण प्रक्रियायात क:घाय्मा: -

- न्यनिगु व न्ववाइगु सिप विकासया नितिं थुकी न्ववायुगु अन्तरक्रिया, धारणा दय्केगु व न्ह्योब्वय्गु, न्यनेगु व धाय्गु, न्यना: तथ्य बीगु, प्रतिक्रिया बीगु, सञ्चार, संस्कृति, अनुभूति, घटना, कल्पनानापं स्वापु एवम् दृष्टि निर्माणसम्बद्ध ज्याभवलय् व: बीगु
- ब्वनेगु व थुइकिगु, च्वय्गु कुत:, खँग्व:धुकूया ज्ञान व उकिया छ्यला अले ज्याय्ख्यलेगु (कार्यमूलक) व्याकरणया म्हसीका व उकिया छ्यलायात भाषिक ज्याभवलय् दुथ्याय्किगु

- व्वमिं व्वति काइबले योजना दय्का, परियोजना ज्या, लागा चाहिका, समस्या ज्यकेगु, मालेगु अध्ययन, लुइकेगु शिक्षण (प्रवर्तनमुखी) स्यनेगु पद्धतियात स्यनिगु सहजीकरण विधिया कथं ज्याभवः याय्गु
- छ्यलाज्याय् अप्वः वः बियाः सय्किगु ह्वता चुलाका बीगु व्वनेगु सूचना व सञ्चार प्रविधियात दुगु साधन, स्रोत व माःकथं छ्यलेगु
- मचा केन्द्रित, स्यनिगु केन्द्रित, अनुभव केन्द्रित, आजुकथं व थीथी खँया लिधंसा दय्का स्यनिगु सहजीकरण ज्याभवः न्ह्याकेगु याय्माः
- स्यनामिं सहजकर्ता, हपाःमि (उत्प्रेरक), प्रवर्धक व मालामि (खोजकर्ता)या ज्या याय्गु
- स्यनिगु सहजीकरण याइबले माःगुकथं द्विभाषिक व बहुभाषिक स्यनिगु सहजीकरणया ज्याभवः छ्यलेगु याय्माः

भाषिक सिप, विधागत, व्याकरण व खँवःधुकूनापं स्वापु दुगु स्यनिगु सहजीकरणया सन्दर्भय् विकासया नितिं क्वय् न्हेथनातःगु कथं ज्याभवः न्ह्याकेमाः -

(क) भाषिक सिप

(अ) न्यनेगु व न्ववाय्गु सिप : थुकुदुने वर्ण व वाक्य विभेदीकरण, लय थुइकेगु, न्यनाः रचना, न्यनाः थुइकेगु, सन्दर्भ थुइकेगु, पाठ न्यनाया लिधंसाय् न्ह्यसः दय्केगु, अनुमान, वस्तु व घटना वर्णन, न्यनाः धाय्गु, किपाः स्वयाः बाखं वर्णन याकेगु आदि याकेमाः । अथे हे विषयवस्तुया सार धाय्केगु, सूचना थुइकेगु व सन्देश न्यकेगु, विचाःया सङ्कथन, वक्तृता, दैनिकी, घटना व ज्याभवःया वर्णन, वादविवाद, नाटकीकरण थुजागु ज्याभवः याकेमाः ।

(आ) व्वनेगु सिप : थ्वदुने सः पिकया व्वकेगु व सः पिमकासें व्वकेगु ज्याभवः याकेमाः । अथे हे व्वनिगु गतिया ल्याः तय्गु, खँवःअर्थ थुइकेगु व व्वंगु थुइकेगु खँय् न्ह्यसःलिसः, अनुमान, संरचना वर्णन, न्ह्यसः दय्केगु, घटना धाय्केगु व मिले याकेगु, सन्देश थुइकेगु थुजागु ज्याभवः याकेमाः ।

(इ) च्वय्गु सिप : थ्वदुने अनुलेखन, न्यनाः च्वकेगु, न्यनाः धाय्केगु, न्यनाः रचना याय्केगु, वस्तु व घटनाबारे धाय्केगु, चाह्युवंगु धाय्केगु आदि याकेमाः । नापं अनुभव धाय्गु, खँपु ल्ह्यय्केगु, मूखं च्वकेगु (सारांश), पाठया न्ह्यसःलिसः च्वकेगु, भावविस्तार, अनुच्छेद च्वकेगु, च्वखँ (निबन्ध/प्रबन्ध) च्वकेगु, अनुकरणात्मक च्वकेगु, तार्किक खँ धाय्केगु, वादविवाद, दैनिकी, वक्तृता, सिर्जनात्मक व स्वतन्त्र कथंया च्वकेगु थुजागु ज्याभवः याकेमाः ।

(ख) विधाया लिधंसाय् सिपया शिक्षण

(अ) चिनाखँ : चिनाखँ शिक्षणया मू आजु लय बोध, भाव बोध, उच्चारण सिपया विकास याय्गु खः । थुकी लययुक्त सः पिहाँवय्क व्वनेगु, संरचना म्हसीकेगु, भावबोध, न्ह्यसःलिसः, गद्यय् हिलेगु, न्ह्यसःलिसः दय्केगु, सन्देश थुइकेगु, अर्थबोध व छ्यलानापं स्वापुदुगु ज्याभवः याकेमाः । माःकथं व्वमिपित अनुकरणात्मक व सिर्जनात्मक लेखन याकेमाः ।

(आ) बाखं : बाखं शिक्षणया आजु व्वमिपित कथात्मक अभिव्यक्ति सिपया विकास याय्गु खः । बाखं भाषा शिक्षणया साधन खः । नेपालभाषा पाठ्यक्रमय् थुकियात न्यनेगु, व्वनेगु, न्ववाय्गु, च्वय्गुया माध्यमया रूपय् तयातःगु दु । बाखं स्यनिबले बाखं न्यनेगु, बाखं धाय्केगु, बाखंया संरचना म्हसीकेगु, बाखं दय्केगु, बाखं सः पिहाँवय्क व्वकेगु व सःपिहाँ मवय्क व्वकेगु आदि ज्याभवः याकेमाः । अथे हे पठनबोध याकेगु, न्ह्यसःलिसः याकेगु, चरित्र चित्रण याकेगु, बुँदा ल्ह्यय्केगु, सारांश च्वकेगु, व्याख्या, घटनाभवः मिले याकेगु, बाखंया मूति च्वकेगु ज्याभवः याकेमाः । उकथं हे जटिल खँवःया उच्चारण, खँवःया अर्थबोध व छ्यला, न्ह्यय्गु (अनुलेखन), सिर्जनात्मक लेखन थुजागु ज्याभवः नं याकेमाः ।

- (इ) **चखँ** : चखँया शिक्षणया मू आजु ब्वमिपिंत गद्यात्मक बोध क्षमता व अभिव्यक्ति क्षमता विकास याय्गु खः । चखँ शिक्षण याय्बले सः पिहाँ वय्क व सःपिहा मवय्क ब्वंकेगु, संरचना म्हसीका, पठनबोध, न्ह्यसःलिसः, सहलह ज्याभवः याकेमाः । नापं व्याख्या, बुँदा ल्ह्यय्केगु, सारांश लेखन, न्ह्यसः दय्केगु, खँगःया उच्चारण, खँगःया अर्थबोध, खँगःया छ्यला, ल्ह्यय्केगु, न्यनाः च्वकेगु थुजागु ज्याभवः याकेमाः ।
- (ई) **जीवनी** : जीवन शिक्षणया मू आजु भाषाया मौलिक व लिखित बोध अले अभिव्यक्ति क्षमताया विकास याय्गु खः । व्यक्तिवृत्त वर्णन याय्गु सिपया विकास यानाः सः पिहाँवय्क व सः पिहाँमवय्क ब्वंकेगु, पठन बोध, न्ह्यसःलिसः, बुँदाटिपोट, व्याख्या याकेगु याय्माः । अथे हे सारांश, घटनाभवः मिलेयानाः, न्हूगु खँगःया उच्चारण, अर्थ बोध व प्रयोग, ल्ह्यय्केगु, न्यनाः च्वकेगु, अनुकरणात्मक व स्वतन्त्र लेखन याकेगु थुजोगु ज्याभवः याकेमाः ।
- (उ) **रूपक विधाका पाठ** : रूपक विधाया पाठ शिक्षणया मू आजु कथ्य अभिव्यक्तिया विकास याकेगु खः । थुकिया शिक्षण याय्बले क्वछिनातःगु संवाद, वादविवाद, वक्तृत्वयात परिस्थिति, पात्र व भावानुकूल वाचन अभिनय व भूमिका निर्वाहया कुतः (अभ्यास) याकेमाः । कथ्य अभिव्यक्ति क्षमताया मू घटक पहः, सःया आरोह अवरोह, आघात, गति, यतिया विचार याय्माः । थुजोगु पाठया कुतः याकेबले सःपिहाँवय्का व सः पिहाँमवय्का, संरचना म्हसीका, खँगः उच्चारण, अर्थ बोध र उकिया छ्यला ज्याभवः याकेमाः । नापं न्ह्यसः दय्केगु, न्ह्यसःलिसः, सहलह याकेमाः भाव म्हसीका, सहलह पूर्वकेगु, श्रुति लेखन व स्वतन्त्र लेखन, संवाद (सहलह), वादविवाद, वक्तृताया अनुकरण च्वकेगु थुजोगु ज्याभवः याकेमाः ।
- (ऊ) **व्यावहारिक लेखन** : व्यावहारिक लेखन च्वय्गु ज्याभवः जूगुलिं थुकी पौ, निवदेन, ब्वनापौ, विज्ञापन, समवेदना, भिन्तुना च्वकेगु कुतः याकेमाः । व्यावहारिक लेखनया शिक्षण याकेबले वियातःगु व्यावहारिक लेखनया नमूनाया रूपय् छ्यलाः उकिया संरचना, ढाँचा व शैलीया कुतः याकेमाः । उकिया नापं न्ह्यसःलिसः दय्केगु, खँगःया उच्चारण, अर्थ बोध व छ्यला, पौया लिसः, अनुकरण व स्वतन्त्र लेखन थुजागु ज्याभवः याकेमाः ।

(ग) व्याकरण व खँगःधुकू

व्याकरण शिक्षणया मू आजु मचातय्त नेपालभाषाया शुद्ध छ्यलापाखे यंकेगु खः । व्याकरणयात पाठनापं स्वापु दय्का सहजीकरण ज्याभवः याकेमाः । दसु व छ्यलाया लिधंसाय् पाठया नियम मालेगु यानाः व्याकरण स्यनेमाः । व्याकरण, वर्णविन्यास व च्वय्गु चिंया सिकाइ सहजीकरण याय्बले पाठ व दसुया माध्यमं याकेगु पाय्छि जुइ ।

(घ) खँगःधुकूया शिक्षण

भाषाया महत्त्वपूर्ण तत्त्व खँगःधुकू खः । थ्वदुने खँगःया उच्चारण, अर्थबोध व छ्यला थुजोगु ज्याभवः याकेमाः । पाठय् दुगु खँगःयात लिधंसा दय्काः खँगःधुकूया विकास याकेगु दृष्टिकोण थुकि तयातःगु दु ।

६. ब्वमिया मूल्याङ्कन

स्यनिगु भवलय् काःगु ज्ञान, सिप व अभिवृद्धिया चाःमचाः नियमित प्रक्रिया हे ब्वमि मूल्याङ्कन खः । ब्वमिया मूल्याङ्कन निर्माणात्मक व निर्णयात्मक निगू आजुं याइ । ब्वमिया भाषिक क्षमतास्तर आँकलन व भाषा स्यनिगु ज्याय् प्रभावकारिता हय्त छ्यलिगु ज्वाभः हे मूल्याङ्कन खः । स्यनेगुली भिंकेगु व तगिंतनेगु आजुं आन्तरिक व बाह्य मूल्याङ्कन याइ । स्यनिगु प्रभावकारिता हय्त याइगु मू ज्याभवः हे मूल्याङ्कन खः ।

स्यनिगु ज्याय् भिंकेगु व तगिंतनेगु आजुं आन्तरिक व बाह्य मूल्याङ्कन याइ । आन्तरिक मूल्याङ्कन सुधारात्मक वा रचनात्मक जुइ । थुकिया मू आजु ब्वमिया चाःमचाः इलय् हे सीका स्यनिगुलि भिंकेगु खः । उकिं आधारभूत तगिमय् (तगिं ६-८) आन्तरिक/सुधारात्मक मूल्याङ्कन पद्धतिया लिधंसाय् ब्वमियात स्यनिगु क्वछी ।

आन्तरिक मूल्याङ्कनय् तगिंज्या, छैज्या, परियोजना ज्या, छयला ज्या, व्यावहारिक हिउपाःया अवलोकन, सिर्जनात्मक ज्या, तगिमय् ब्वतिकाइगु व सक्रियता, च्वय्गु व न्ववाय्गु न्ह्यसःलिसः आदि ज्वलं छयलेफै । अथे हे ब्वमिया ज्याया न्ह्योब्वय्गु, घटनावृत्त अभिलेख, आत्ममूल्याङ्कन, हाजिरीजवाफ, उपलब्धि परीक्षा, सहपाठी मूल्याङ्कन, अभिभावक स्वापु, पोर्टफोलियो, अध्ययन भ्रमण आदि ज्वलं छयलेफै । अथे हे विद्युतीय सञ्चार माध्यमया दुगु सान्दर्भिक ज्वलंया मालेगु व न्ह्योब्वय्गु थुजागु ज्वलं छयलेफै । मूल्याङ्कनया भवलय् आजुलय् न्हेथंगु न्यनेगु, न्ववाय्गु, ब्वनेगु, च्वय्गु थुजोगु सिप व भाषिक संरचना, खँग्वःधुकू व धाय्गु पक्षया परीक्षण याय्माः । आन्तरिक मूल्याङ्कनं वःगु नतिजायात आन्तरिक मूल्याङ्कनया रूपय् निर्णयात्मक प्रजोजनय् छयलेगु याइ । व तगिमय आन्तरिक मूल्याङ्कनया भार ५० प्रतिशत कायम यानाः बाँकि ५० प्रतिशत भारया बाह्य परीक्षा सञ्चालन याय्माः । परीक्षाय् न्यनिगु न्ह्यसलं फुक्कं विषयलागाया प्रतिनिधित्व जुइगु यानाः स्यनिगु उपलब्धिया लिधंसाय् थीथी तगिया स्यनिगु क्षमता परीक्षण याय् फय्माः । छयलेगु (प्रयोगात्मक) लागाया मूल्याङ्कन निर्माणात्मक तरिकां न्ह्याकाः आन्तरिक मूल्याङ्कनया अङ्गया रूपय् दुथ्याकेगु याइ । मूल्याङ्कन प्रक्रियाया विस्तृत बान्कि थुकथं दु :

६. (क) आन्तरिक मूल्याङ्कन

भाषा स्यनेगु भवलय् ब्वमिं काःगु ज्ञान, सिप, अभिवृत्ति, मूल्य व व्यवहारयात कथं परीक्षण याइगु ज्या भाषिक मूल्याङ्कन खः । पाठ्यक्रमं क्वछीनातःगु स्यनिगु उपलब्धि ब्वमिं लवः काल वा मकाल धका ल्याःचाः याय्त हे मूल्याङ्कन याइ । भाषिक मूल्याङ्कनं मूलत ब्वमिया भाषिक सिप, भाषिक संरचना व खँग्वःधुकू सय्कूगु लवया स्तरयात क्यनी । मूल्याङ्कन याइबले आन्तरिक व बाह्य निगु प्रक्रिया अवलम्बन यानाः ब्वमिं सय्कूगु उपलब्धिया परीक्षण याय्माः ।

आन्तरिक मूल्याङ्कन स्यनिगु सहजीकरण प्रक्रियाया भवलय् छलीगु हे मूल्याङ्कन खः । थुकिया मू छयला स्यनिगु सहजीकरणया भवलय् ब्वमिया सय्कूगु समस्या म्हसीकाः स्यनेगुली भिकाः कथं पृष्ठपोषण काइगु नं खः । आन्तरिक मूल्याङ्कनय् ब्वमिया न्हियान्हिथं उपस्थिति, तगिंज्या, व्यक्तिगत तथा पुचःज्या, सिर्जनात्मक ज्या, परियोजना ज्या थुजागु मूल्याङ्कनया लिधंसायात छयलेमाः । स्यनिगु व न्ववाइगु सिपदुने न्यनाः थुइकिगु व न्यनाः च्वइगु, न्यंगु लिधंसाय् न्ह्यसःलिसः, विषयवस्तु व किपाःया वर्णन, बाखं कनिगु, घटना, पात्र व परिवेशया वर्णन याकेमाः । भाषिक प्रकार्यया लिधंसाय् खँलाबल्हा व ब्वनिगु सिपदुने सः पिकया ब्वनिगु थुजागु सिपसम्बद्ध ज्याभवःत याय्माः । च्वइगु सिपदुने निर्देशन बियाः च्वकेगु व स्वतन्त्र च्वकेगु ज्याभवः याकेमाः । अथे हे अभिभावकयात स्वापु, घटनावृत्त, अभिलेख, विद्युतीय सञ्चारं माःगु ज्वलं मुंकेगु व न्ह्योब्वय्केगु थुजागु माध्यम छयलेमाः । थुकिं वःगु लिच्वः अभिलेखीकरण यानाः अभिभावकनाप ब्वमिया प्रगतिबारे सहलहया ज्याभवः याय्माः ।

आन्तरिक मूल्याङ्कन याय्धुंका याइगु मूल्याङ्कन बाह्य मूल्याङ्कन खः । प्रत्येक शैक्षिक सत्रया लिपांगु इलय् परीक्षामार्फत बाह्य मूल्याङ्कन याय्माः । बाह्य मूल्याङ्कनं ब्वमिया ब्वनिगु व च्वइगु सिपया उपलब्धि स्तर क्वछीना तगिं तनेगुबारे क्वछी । बाह्य मूल्याङ्कनया मू लिधंसा आन्तरिक मूल्याङ्कनया लिच्वः व बाह्य मूल्याङ्कनया योग खः । थुगु योगं हे ब्वमिया सय्कूगु उपलब्धि स्तरया लिपांगु दापु (मापन) याइ । थुकिया नितिं आन्तरिक मूल्याङ्कनं ५० प्रतिशत व बाह्य मूल्याङ्कनं ५० प्रतिशत ल्याः भार क्वछीनातःगु दु । आन्तरिक मूल्याङ्कनया नितिं चिइकातःगु ल्याः भारया विस्तृतीकरण थुकथं दु :

भवाःल्याः	मूल्याङ्कनया लागा	अङ्क भार
१.	व्वतिकाःगु	४
२.	न्यनिगु व न्ववाइगु	२०
३.	व्वनिगु व च्वइगु	१६
४.	स्वलाः (त्रैमासिक) परीक्षा	१०

उल्लिखित ज्या यायबले स्यनामिं क्वय् न्हेथनातःगु व उकिया विस्तृतीकरणयात उपयोग याय्फै :

भवः ल्याः	मूल्याङ्कनया लागा	मूल्याङ्कन लागाया विस्तृतीकरण	ल्याःभार (अङ्क)	मुक्कं ल्याः
१.	व्वति व तगिमय् व्वति	व्वति	२	४
		तगिमय् व्वति	२	
२.	न्ववाय्गु वा न्यनेगु (क)	बियातःगु खँवःया लिधंसाय् न्यनाः च्वय्गु	२	२०
		बियातःगु विषयवस्तुया लिधंसाय् न्यनाः च्वय्गु	४	
		व्वनेज्वलं न्यनागु लिधंसाय् न्ह्यसःलिसः	४	
		सान्दर्भिक विषयवस्तु व क्रियाया न्ववाना प्रतिक्रिया व बयान	२	
		बाखं धाय्केगु (सन्देश, परिवेश व पात्र, घटना)	४	
		भषिक प्रकार्यया लिधंसाय् न्ह्यव्वय्गु	४	
	च्वय्गु व व्वनेगु	सः पिकयाः व्वनेगु	२	१६

		पठनबोध	४	
		लह्ययुगु (अनुलेखन)	२	
		बियातःगु च्वयुगु	२	
		प्रतिक्रिया च्वयुगु	२	
		थःमहं च्वयुगु	४	
३.	त्रैमासिक जाँच	त्रैमासिक जाँच	१०	१०
मुक्क. ल्याः				५०

६.(ख) बाह्य मूल्याङ्कन

बाह्य मूल्याङ्कनय् लिपांगु परीक्षाया भार ५० प्रतिशत जुइ । प्रत्येक परीक्षाय् प्रश्न न्यनिबले शैक्षिक सत्रया न्हापानिसें ब्वके धुंकूगु फुक्कं पाठ दुध्याकातःगु दय्माः । थुगु विषयया परीक्षाय् विशेष यानाः ज्ञान व बोध, प्रयोग व उच्च दक्षताया लिधंसाय् जुइमाः । पाठ्यक्रमं क्वछिनातःगु उद्देश्यअनुरूप ब्वमिं ज्ञान, सिप, अभिवृत्ति काः मकाः मूल्याङ्कन यानाः उकिया लिधंसाय् प्रमाणीकरण याय्माः । लिपांगु परीक्षाया न्ह्यसःपौ पाठ्यक्रम विकास केन्द्रं दय्कूगु विशिष्टीकरण तालिकाया लिधंसाय् दय्केमाः ।

